Poštnina plačana v gotovini | LETO VI | V Ljubljani, dne 20. novembra 1933 | Štev. 47. | Posamezna številka 1 Din

Posamezna številka 1 Din, mesečno, če se sprejema list v upravi, naročnina 4 Din, na dom in po pošti dostavljen list 5 Din - Celoletna naročnina je 50 Din, polletna 25 Din, četrtletna 13 Din. Cene inseratom po dogovoru

PONEDELJSKI SLOVENEC

Uredništvo: Kopitarjeva ul. št. 6/III Telefon št. 2050 in 2996 — Rokopisi se ne vračajo

Uprava: Kopitarjeva ulica štev. 6 Poštni ček. račun. Ljubljana 15.179. Telefon štev. 2549

Pomen priznanja sovjetske Rusije

Udarec imperializmu

Pozdravljamo to vest iz tehle razlogov:

1. Priznanje sovjetske Rusije je hud udarec fašizmu, s katerim sta neločljivo združena imperijalizem in vojna.

2. Sporazum je oslabil Japonsko, tipično predstavnico imperijalizma, ki je zasedla Mandžurijo in si podvrgla 30 milijonov Kitajcev (v Mandžuriji je komaj pol milijona Japoncev). Japonska je zadala najhujši udarec Zvezi narodov — najvišji ustanovi mednarodnega sporazumevanja, kjer lahko tudi mali pridejo do besede. Ko bi ne bilo tega precedenta, bi Hitler ne bil odšel iz Ženeve.

3. Sporazum je utrdil postojanke Rusije na Daljnem Vzhodu in s tem tudi njen položaj proti Hitlerjevi Nemčiji, ki podpira japonsko ekspanzivistično politiko prav zato, ker slabi Rusijo.

4. To je krepak curek na napadalnost tretjega cesarstva; nevarnost vojne se je s tem zmanjšala.

5. Verjetnost, da se Zveza narodov še reši, se je s tem povečala. Iz strahu, da se francoski diplomaciji posreči pripeljati sovjetsko Rusijo še v »palačo narodov«, bodo Angleži pritisnili na Nemčijo, naj se čimprej vrne v Ženevo.

6. Komunistična nevarnost se s sporazumi prav nič ne poveča, saj je dokazano, da je komunistična propaganda prav tako silna v državah, ki niso priznale sovjetske Rusije. Sovjetska Rusija se približuje zapadu in po sporazumih z zapadnimi državami izgublja prav gotovo na revolucionarni udarnosti. Lojbe.

Roosevelt o priznanju

Washington, 19. nov. c. V Savanni v državi Georgia je imel predsednik Roosevelt govor, v katerem je naglašal, da je akt priznanja sovjetske Rusije izrecno političnega značaja. Cilj tega priznanja je, da se utrdi mir v gotovih delih sveta, v katerih ima USA velike interese. Prva posledica tega pakta je v tem, da je sedaj izključena možnost oboroženega spopada v odnošajih, kjer je bila situacija že zelo napeta. USA so definitivno prekinile vse zveze s predstavniki bivšega carskega režima in režima Kerenskega. Državni podtajnik Phillips je sporočil konzularnim in finančnim agentom bivšega ruskega režima, da jim ameriška vlada ne more več priznavati diplomatske imunitete.

Ameriški poslanik v Moskvi

Moskva, 19. nov. AA. Sovjetska vlada je pristala na imenovanje Bullitta za ameriškega poslanika v Moskvi.

Sovjetski poslanik v Washingtonu

Washington, 19. nov. AA. Za prvega sovjetskega poslanika v Washingtonu bo po vsej priliki imenovan bivši sovjetski poslanik na Japonskem Trovanovskij.

Češki glas

Praga, 19. nov. AA. Češkoslovaški listi obširno komentirajo priznanje Sovjetske Rusije s strani USA.

»Venkov« pravi, da sta USA in Sovjetska Rusija od narave navezani druga na drugo. Zato lahko postaneta dobra prijatelja. Nič jih ne deli, pač pa je mnogo stvari, ki jih družijo. Obe pa imata vrhu vsegà še skupnega, močnega in trdovratnega sovražnika.

»Narodny Osvobozeni« smatra, da je storila Rusija velik korak v mednarodno politiko, kjer je okrepila svojo veljavo. Hkrati pa je tudi okrepila mir, kajti skupna politika USA in Sovjetske Rusije bo omejila vojaško ekspanzijo Japonske.

Fašisti se tolažijo

Rim, 19. nov. b. Upostavitev diplomatskih odnošajev med sovjetsko republiko in Ameriko bo imela po mnenju fašističnega tiska dalekosežne posledice. Predvsem se bo s tem razbistrila situacija na Daljnem Vzhodu. Japonska se ne bo mogla spuščati v nove avanture, s čimer bo odstranjena vojna nevarnost. Toda poleg tega lahko sporazum med Rusijo in Ameriko spremeni sploh ves svetovni položaj. Kajti po uradnem priznanju sovjetske Rusije od strani USA bo skoraj gotovo prišlo do sklenitve prijateljskega nenapadalnega pakta. Posledica tega pa bo, da bo vpliv Zveze narodov še bolj oslabel, čeprav morda baš zaradi tega nista ne Amerika ne Rusija članici Zveze narodov. Rešitev mednarodnih problemov bo tako odvisna od druge baze. Vsi mednarodni problemi, v prvi vrsti vprašanje razorožitve, se bodo morali na ta način prediskutirati izven Zveze narodov. Nikaki poskusi Ženeve, da Zveza narodov obdrži svoj vpliv, ne bodo mogli uspeti. »Tribuna« ogorčeno podčrtava, da samo še stari paralitiki lahko trdijo, da obstoja Zveza narodov. Po mnenju »Tribune« je prišel trenotek, da fašizem intervenira.

Obisk bolgarskih časnikarjev

Belgrad, 19. nov. m. Bolgarskim časnikarjem, ki se na povratku v domovino nahajajo v Belgradu, je priredilo sinoči Jugoslovansko novinarsko združenje v prostorih hotela Srpski kralj, katerega se je udeležil tudi bolgarski poslanik na našem dvoru g. Kjosejvanov z osebjem bolgarskega poslaništva. Med drugimi je bil navzoč tudi bivši rektor beograjske univerze Petrović, ki je bil pred kratkim izvoljen za predsednika tukajšnje jugoslovansko-bolgarske lige. Na banketu je bilo izrečenih več zdravic, v katerih so govorniki naglašali potrebo vzpostavitve boljših gospodarskih, kulturnih in političnih vezi med obema državama. Bolgarski časnikarji so se v družbi z našimi časnikarji odpeljali na Avalo, kjer so položili venec na grob neznanega vojaka. Tu je imel kratek govor tudi vodja bolgarskih časnikarjev g. Stanev. Gostje so se odpeljali na Oplenac, kjer so položili venec na grob pokojnega kralja Petra. Časnikarji so si ogledali tudi kraljeva posestva.

Dentisti za močno stanovsko organizacijo

Zagreb, 19. nov. c. Danes dopoldne je bil na tukajšnji borzi prvi kongres dentistov in dentističnih tehnikov iz vse Jugoslavije. Zanimanje za kongres je bilo veliko, ker je bilo prisotnih veliko število dentističnih tehnikov. **Prisotni so bili tudi delegati zveze dentistov iz Prage,** Brna in delegati avstrijskih zobotehnikov. Predsednik zagrebške organizacije Ugrinič je v svojem govoru opisal zgodovino borbe, ki traja več kakor 20 let in ki je končala s popolnim priznanjem zobotehnikov. **Med drugimi je govoril tudi Ogrič iz Ljubljane,** ki je prečital izjavo solidarnosti slovenskih zobotehnikov zagrebško organizacijo in govoril za ustanovitev zveze. Potem so bile soglasno sklenjene resolucije v stanovskem smislu za ustanovitev močne organizacije in za socialno zavarovanje zobotehnikov.

BELGRAJSKE VESTI

Belgrad, 19. nov. m. Danes je bil izredni občni zbor Rdečega križa, kateremu so prisostvovali delegati iz vse države. Na občnem zboru so bila deloma spremenjena in izpopolnjena pravila v smislu zakona o Rdečem križu, ki je bil objavljen dne 5. septembra 1933.

Belgrad, 19. nov. m. Pri današnjih ožjih volitvah v tukajšnjo odvetniško zbornico je bil izvoljen za predsednika dosedanji predsednik Dragotin Janković z 212 glasovi, njegov protikandidat Milan Vlajković pa je dobil 205 glasov.

Veliki Bečkerek, 19. nov. m. Danes je bila slovesno proslavljena 15 letnica osvoboditve Velikega Bečkereka. Proslavi so prisostvovali zastopniki vojaških in civilnih oblasti ter mnogo meščanstva.

Belgrad, 19. nov. m. V pravosodnem ministrstvu pripravljajo zakonski projekt o družinskih zadrugah.

Belgrad, 19. nov. m. V umetniškem paviljonu Cvijete Zuzorič je bila danes otvorjena umetniška razstava slikarjev Ivana Šeremete, Vinka Grdana in Hodžiča.

Nemška bolezen

Vedno se mi zdi, da je to, kar povzroča nered v Nemčiji, histeričnost. Človek bi lahko mislil, da je to italijanska lastnost, ker so Nemci navadno težki in neokretni, medtem ko Italijani kričijo in vpijejo pa mečejo krožnike. Toda Italijani niso niti najmanj histerični; so le razkačeni. Vsak zdravnik ti bo povedal, da je histeričnost najgloblja, kadar je tiha in tajna. To je, če predstavlja le neko vrsto neprestane mrkosti. To je čudna zmes občutljivosti in globokega premišljevanja, ki privre na površje zdaj pa zdaj kot sitnarenje. Toda globoko premišljevanje in sitnarenje vsebujeta ravno tako sebičnost, tisto sebičnost in usmiljenost s samim seboj, ki sta skoraj bolezen. Naj bo že vzrok ta ali oni, dejstvo je, da so Nemci vendar pospeševali v sebi ta nezdravi sentimentalizem, čeprav so v mnogočem kaj razumni in gostoljubni pa človekoljubni.

Ne vem, ali je vzrok v tem, ker so bili predolgo v senci francoske sile, morda pa tudi v tem, da so največji v eni veliki umetnosti, ki bolj neposredno vpliva na občutke kakor pa na razum, t. j. v glasbi. Morebiti pa je to le preprosta otroška doba nepopolne civilizacije. Toda prepričan sem, da je eden teh vzrokov pravi. Vrhu tega je še vzrok v neprestanem pretakanju solza in krvi, kar pa ni samo njihova (nemška) lastnost. Položaj se pa še poslabša s tem, da se k tej nesreči pridružijo še druge, ki se ji prav dobro prilegajo. Prusu, ki ni German, marveč le neke vrste delni Slovan, je uspelo, da so ga radi njegove ošabnosti sprejeli preprosti Germani kot nekakega vojaškega miljenca.

Kakor kozel ali kaka druga domača žival, ki koraka v četi v naši armadi! Germani so si vtepli v glavo, da jih bo ta kozel vedno vodil do zmage. Na videz jih kar nič ne moti dejstvo, da jih je zadnjikrat popeljal do strašne pogube. A tukaj se začenja skrivnostna histeričnost. Germani ne trpe, da bi se poraz imenoval poraz; še težje pa od njih pričakujemo, da bi se iz teh porazov kaj naučili, ker bi jim vprav to spoznanje poraza podrlo sanje, v katerih navadno takšni megalomani živijo. Če se Prus loti Germana in ga omami s preveliko dozo, ki mu povzroči te sanje, ta popolnoma izgubi glavo. Zunanja podobnost političnih gibanj pomeni zelo malo. Mussolini lahko zatre vso javno kritiko, vendar se dobro zaveda, da bodo Italijani ostali še vedno kritični. Toda Germani nenadoma izgube vsako zmožnost za kritiko in kar je najbolj važno, kritiko nad samim seboj. Germani so vedno zmagovalci in vladarji svoje lastne zmagujoče domišlijije ter se zmagoslavno povzdigujejo nad vsa neprijetna zgodovinska dejstva. V času, ko so Germani imeli najmanjša kraljestva in velike može, je eden teh velikih Germanov zapisal te-le besede: »Bog je dal Francozu zemljo. Angležem morje, Germanom pa oblake!«

(G. K. Chesterton - London News.)

O usodi Španije odločajo ženske

700.000 več volivk kakor volivcev

Izredno ostra borba

Madrid, 19. nov. S. Volivna borba je bila silno ostra, dan pred volitvami je prišlo do hudih spopadov na raznih mestih. V Madridu je bilo 5 oseb ranjenih, z dežele pa poročajo o še večjem številu ranjencev. Dan pred volitvami je bilo še težko napovedati izid. Vse kaže, da bodo v teh volitvah odločile ženske, ki se zdaj prvič udeleže volivnega boja. Število volivk je za 700.000 višje kakor število volivcev. Socijalistični minister Prieto je tisti dan, ko je bila priznana ženska volivna pravica, dejal v poslanski zbornici, da si je republika s tem sama nastavila past. Vpliv duhovščine na ženske je po njegovem mnenju večji kakor vpliv na moške.

Za 473 poslanskih mest se bori 7000 kandidatov. Brez dvoma se bo desnica, ki je bila pri volitvah aprila 1931, katere so privedle do padca monarhije, hudo tepena, v teh volitvah močno okrepila. Poznavavci razmer ji prerokujejo kar 150 mandatov mesto dosedanjih 38.

Republikanska stranka, ki jo vodi Lerroux in kateri stoji ob strani nekatere podobne ji frakcije, upa, da bo v novem parlamentu najmočnejša skupina in da bo iztrgala iz rok levici njeno vodivno vlogo v državi.

Radikalna stranka računa z glasovi številnih monarhistično usmerjenih konservativcev. V mnogih volivnih okrajih je prišlo do skupnega nastopa med republikansko stranko in agrarci, ki se prištevajo k desnici.

Socijalisti so se v nekaterih delih dežele spustili v kompromis s komunisti in sindikalisti.

Končni uspeh volitev ne bo znan prej kakor pred enim tednom.

Madrid, 19. nov. c. Volitve v Španiji so se začele ob 8 zjutraj in se končale ob 16. Ves dan je trajala ogorčena volilna borba, ker se poteguje 7000 kandidatov za 470 poslanskih mest. Desničarji upajo na zmago. Tudi socialisti so razvili živahno agitacijo. Dosedanja bilanca volilne kampanje znaša 8 mrtvih in 14 ranjenih. Volilni rezultati bodo znani šele po par dneh.

Madrid, 19. nov. AA. Današnje skupščinske volitve v Španiji so se pričele ob 7 zjutraj. Že v dopoldanskih urah je bila udeležba volivcev zelo velika. Velika je tudi udeležba žensk, ki so to pot prvič posegle v volivno borbo. Tudi v volivnih odborih samih so zastopane ženske. Najbolj številno po ženskah zastopana je v teh odborih socialistična stranka. Verjetno je, da bo večina volivcev oddala svoje glasove že v dopoldanskih urah.

Mesto samo je mirno. Snoči so bile ponekod burne manifestacije, ki pa so ostale krajevno omejene in niso vplivale na potek današnjih volitev in namer v španski prestolnici.

Danes ob 10 je notranji minister govoril po radiju in izjavil, da vlada povsod v Španiji mir.

Madrid, 19. nov. AA. Današnje volitve potekajo brez incidentov. Povsod je opažati veliko udeležbo volilk.

80 odstotkov udeležba

Pariz, 19. novembra. AA. Po poročilih iz Madrida so volitve v špansko narodno skupščino bile v znamenju udeležbe volivk, ki so na podlagi novega volivnega zakona prvič posegle v javno življenje. **Število volivk je v dopoldanskih urah zelo prekašalo število moških volivcev.** Udeležba je bila dopoldne izredno velika. Predsednik španske republike Alcala Zamora je prispel na volišče s soprogo ob 13. Postaviti se je moral v vrstni red in je še le po daljšem času prišel na vrsto. Tudi njegove tri hčere so oddale svoj glas. Po vseh voliščih so uradovala posebna sodišča za volivne prestopke. Iz Barcelone poročajo, da je bila tudi tam volivna udeležba zelo velika. Splošno se sodi, da bo volivna udeležba **presegla 80 odstotkov.** Ponekod so bili tudi izgredi, pri katerih je bilo več ranjenih in mrtvih, posebno v Sevilli. **Volivke po mestih so večinoma oddajale svoj glas za levičarske stranke, po deželi pa za desničarske.**

Zmaga zmerne koalicije

Madrid, 19. novembra. Pod naslovom: Monarhisti hočejo spet dati oblast v roke socialistom — napoveduje zmerno centrumaško glasilo »Ahora« sledečo sliko bodočih kortezov: monarhisti tradicionalisti in Baski 30 mandatov, agrarci in ljudska stranka 100, konservativci in naprednjaki 35, radikali, liberalci, demokratje in strančice, ki simpatizirajo z njimi 135, republikanci in radikalni socialisti 30, katalonska stranka 36, gališki republikanci 14, socialisti 65, neodvisni in neopredeljeni 11.

Edina možnost bodočega kabineta obstoji v koaliciji radikalov, liberalnih demokratov, konservativcev, naprednjakov, agrarcev in ljudske stranke, ki bodo imele po mnenju lista v bodočih kortezih skupno 283 glasov. List nadalje smatra, da monarhisti ne bodo zastopani v bodočem kabinetu. V slučaju prve nevarnosti za republikanski režim pa se bo takoj stvorila stara fronta radikalov, radikalnih socialistov in republikancev.

Velika nesreča v rudniku

Grasmoor, 19. nov. AA. V tukajšnjem rudniku se je danes dogodila eksplozija. Vodstvo je izdalo komunike, v katerem pravi, da je bilo ob času eksplozije v rovih 31 rudarjev.

Grasmoor, 19. nov. AA. Pri današnji rudniški nesreči je našlo smrt 15 rudarjev.

Pokojninsko zavarovanje za vso državo

Belgrad, 19. nov. m. Danes je bila tukaj konferenca intelektualnih delavcev in privatnih nameščencev, na kateri so razpravljali o vprašanjih socialne zaščite privatnih nameščencev. Bil je izvoljen poseben akcijski odbor, ki naj se bavi z vprašanjem zavarovanja. Sprejeta je bila tudi tozadevna resolucija, ki bo dostavljena vsem merodajnim mestom. Resolucija med drugim zahteva, da se predloži in zahteva od pristojnih korporacij in delavskih zbornic, da predlože socialnemu ministru njni predlog, da se v finančnem zakonu za l. 1934. vnese zakonsko pooblastilo, po katerem naj se obvezna veljava zakona o pokojninskem zavarovanju nameščencev za Slovenijo in Dalmacijo od 12. maja 1927 razširi na teritorij vse države.

Delavsko gibanje v Kranju

Kranj, 19 novembra.

Danes dopoldne se je v dvorani »Delavskega doma« vršil občni zbor »Jugoslovanske strokovne zveze — skupine Kranj«, ki je imel namen reorganizirati dosedanje delovanje krščansko socialnega gibanja v Kranju.

Občni zbor je otvoril g. dr. Anton Megušar, ki je pozdravil zveznega zastopnika g. Lombarda iz Ljubljane, urednika »Slovenca« g. Terseglava in vse navzoče. Najprej je prebral pravila, ki so se spravila v sklad s sedanjimi predpisi. Ob tej priliki je g. dr. Megušar stavil zanimiv predlog, naj naročnina lista »Delavska Pravica« ne bo obligatna, zaradi česar se lahko zniža mesečni članski prispevek. G. Lombardo, ki je v daljšem govoru pojasnjeval potrebo organizacije in časopisa, je izrazil mnenje, da take ukrepe more skleniti le občni zbor, na katerem so zastopani vsi delegati. Pravila so se nato sprejela. — Pri glasovanju za ali proti obvezni naročnini lista se je večina navzočih izrekla proti.

Poročilo odbora in revizorjev je odpadlo, zato so takoj sledile volitve. V odbor so bili izvoljeni: Benedik Martin, predsednik; Gogala Jože, podpredsednik; Šilar Karol, blagajnik; Gregorc Slavko, tajnik; Koprive Franc, gospodar. Namestniki: Papež Franc, Šimenc Luka, dr. Megušar Anton. Nadzorni odbor: dr. Simončič Pavel, Tomažič Jože, Dolenc Franc. Delegat za občni zbor centrale bo predsednik, namestnik pa podpredsednik.

Zatem je sledilo zelo zanimivo in nazorno predavanje našega priznanega sociologa in krščansko socialnega borca za delavske pravice urednika »Slovenca« g. Frana Terseglava, ki je govoril o izvoru in vzroku današnje stiske in točno očrtal krščansko pojmovanje ureditve dveh velikih vprašanj: lastnine in dela. Današnji dan pomenja v pokretu mladega krščansko socialnega gibanja v po vojni industrializiranem Kranju važen mejnik in velik preokret.

Razorožitveno konferenco rešujejo

Ženeva, 19. nov. AA. Čeprav je bila danes nedelja, so se vendar nadaljevala razorožitvena pogajanja. V teku dopoldneva se je najprej sestal angleški zunanji minister Simon s predsednikom razorožitvene konference Hendersonom. Kasneje pa sta se sestala italijanski delegat Disoragna in francoski delegat Massigli. Ob 16 popoldne so se zbrali pri Hendersonu Simon, Eden, Paul Boncour, Disoragna, dr. Beneš in generalni tajnik Zveze narodov Avenol. Gre za to, da razčistijo položaj. **Stališče angleškega zunanjega ministra je težavno.** Angleška vlada bo vztrajala pri svojem razorožitvenem načrtu. Prav tako smatra italijanska vlada, da so pogajanja v Ženevi brezpredmetna vse dotlej, dokler se ne vrne Nemčija. Francosko stališče je jasno in popolno. Francija bo držala svoje obveznosti in bo vztrajala pri svoji dosedanji razorožitveni politiki. Angleška delegacija bo skušala izpremeniti svoje predloge, ki jih je razorožitvena konferenca soglasno odobrila dne 14. oktobra. **Po najnovejših poročilih iz Berlina pa odklanja nemška vlada angleško konvencijo v celoti, zato nastaja vprašanje, komu bo koristilo, če bo angleška delegacija izpremenila svoje stališče.**

Mussolini pri francoskem poslaniku!

Pariz, 19. nov. AA. Iz Rima poročajo, da je predsednik italijanske vlade Mussolini snoči obiskal francoskega poslanika v Rimu Dechambruna. Njun razgovor je trajal nad eno uro.

Čeprav molče poučeni krogi o vsebini tega razgovora, vendar se je doznalo, da sta predsednik italijanske vlade in francoski poslanik pretresla vsa aktualna mednarodna vprašanja. V ospredju so bila predvsem razorožitvena vprašanja in vprašanje, kako naj bi se ublažila sedanja mednarodna napetost s ponovnimi pogajanji z Nemčijo.

V Parizu dozdaj še niso izdali uradnega komunikeja o tem sestanku med Mussolinijem in francoskim poslanikom v Parizu.

Ad Ženeva:

MacDonaldova vlada v nevarnosti

Pariz, 19. nov. AA. Iz Londona poročajo, da smatrajo angleški liberalni krogi, da je položaj zunanjega ministra sir Johna Simona postal v zadnjem času slab in da zato ni izključeno, da Simon izpade iz sedanje vlade.

Lista »Sunday Referee« in »Sunday Dispatch« trdita v svojih današnjih številkah, da je položaj zunanjega ministra ogrožen zaradi nesoglasja med njim in drugimi člani MacDonaldove vlade. Ta nesoglasja so nastala zaradi razorožitvenega vprašanja in glede nadaljnjega zadržanja angleške vlade v tem vprašanju.

Današnji »Sunday Dispatch« pravi, da uživa Simon v svoji stranki neomejeno zaupanje. Zato bi ta stranka, če bi Simon izpadel iz vlade, takoj prešla v najstrožjo opozicijo. V tem primeru pa bi bil ogrožen položaj same MacDonaldove vlade.

— **Pri tolščici, protinu in sladkosečnosti** izboljša naravna **»Franz-Josef«** grenčica delovanje želodca in črev in vztrajno pospešuje prebavo. Raziskovalci na polju zdravilstva o prebavilih zagotavljajo, da so dosegli s **»Franz-Josef«** vodo sijajne uspehe.

NEDELJSKI SPORT

Primorje si je z današnjo zmago nad Jugoslavijo zasiguralo obstanek v ligi. V Zagrebu je zmagal Hajduk nad Concordio, v Belgradu pa je moral Gradjanski prepustiti obe točki BSK-u.

Ljubljana, 19. nov.

Misli vseh sportnikov so bile danes koncentrirane na Ljubljano. Zagreb in Belgrad. Največje zanimanje vseh slovenskih sportnikov je pa vladalo za odločilno borbo Primorje : Jugoslavija. Za našega reprezentanta je bila borba ena najvažnejših, če ne morda najvažnejša tekma, kar jih je Primorje od svojega postanka pa do danes odigralo. Zato je njegova zmaga tem pomembnejša, kajti slovenskemu nogometu je tudi v prihodnjem letu odprta pot, da se bo lahko uveljavljal z najboljšimi med najboljšimi klubi v našem državnem prvenstvu.

Tabela pa izgleda po današnjih tekmah takole:

BSK	19	13	3	3	63:21	29
Hajduk	20	13	2	5	41:19	28
Bask	20	10	3	7	42:37	23
Gradjanski	20	10	1	9	32:31	21
Jugoslavija	18	7	2	7	29:26	20
Concordia	19	7	4	8	38:37	18
Hašk	17	8	2	7	32:32	18
Primorje	19	7	3	9	38:42	17
Slavija (S.)	20	7	2	11	37:48	16
Vojvodina	18	3	4	11	22:49	10
Slavija (O.)	20	4	2	14	22:54	10

Primorje : Jugoslavija 1:0 (1:0)

Ljubljana, 19. nov.

Kako važna je bila današnja tekma med slovenskim reprezentantom in belgrajsko Jugoslavijo nam najbolj dokazuje rekordna udeležitev gledalcev, katerih je bilo okrog 3000 in pa ogromno zanimanje, ki je vladalo tudi v nasprotnih krogih. Zakaj tudi ne! Saj je šlo v resnici za biti in ne biti slovenskemu nogometu in ako se enajstorica ASK Primorja ne bi borila tako požrtvovalno in s tako voljo do zmage kot se je, bi bili prihodnje leto brez slovenskega zastopnika v državni ligi. Borba je za nami, in tudi živci marsikaterega prijatelja nogometa se bodo imeli sedaj priliko pomiriti, kajti prijateljem našega nogometa se je izpolnila želja, da ostanemo v ligi tudi v prihodnjem letu.

Bolj žalostno pa je poglavje, o katerem bi raje molčali, toda moramo obelodaniti, če hočemo jugoslovanskemu sportu res dobro; kajti način igre, ki se nam je danes nudil, je prekašal že vse meje. Tako surove igre kot je bila današnja, že dolgo nismo videli — v letošnjih državnih prvenstvenih tekmah, ki smo jih videli v Ljubljani, je bil z današnjo tekmo dosežen v tem pogledu rekord. Kar tri igralce so morali odnesti z igrišča in policija je morala intervenirati ne samo med občinstvom, ampak celo med igralci na igrišču. Saj nočemo ščititi domačih igralcev, ki se tudi večkrat spozabijo in prestopajo meje sportne fairnese, vendar moramo resnici na ljubo priznati, da so dali povod za današnjo ostro tekmo predvsem gostje, o katerih nismo mislili, da so tako vročekrvni in bojeviti. To je brez dvoma vsega obžalovanja vredno, kakor tudi postopanje nekaterih domačinov, ki so ravnali po geslu: »Zob za zob«. Tudi nediscipliniranost gostov, zlasti vratarja Spasiča nam ni prav nič ugajala. Precej krivde nosi brez dvoma tudi sodnik, ki je bil preveč popustljiv in veliko premalo energičen. V neredkih slučajih je pokazal svojo bojazljivost, kar nam je nerazumljivo.

Dramatična je bila današnja borba in tako gigantske bitke kot jo je podala ta tekma, gotovo letos še nismo videli v Ljubljani. Da bodo domači napeli vse sile, da si zasigurajo obstanek v ligi, o tem ni nihče dvomil; da bodo pa gostje s tako silo pritisnili in si hoteli na vsak način izvojevati zmago, tega pa tudi nismo pričakovali. Kako lepa bi bila lahko današnja igra, ako bi se igrala v mejah sportne fairnese. Prva polovica nas je vsaj kolikor toliko zadovoljila, toda drugi del igre pa spada povsod drugam, samo na sportno igrišče ne. Najbolj žalostno pri celi stvari je pa dejstvo, da je bila ravno pri nas letošnja nogometna sezona zaključena s tako surovo igro, ki je vse drugo prej kot pa propaganda za prihodnje državno prvenstvo.

Sodniku g. Willerju iz Zagreba se predstavita ob 14 moštvi v naslednjih postavah:

Jugoslavija: Spasič-Dimitrijevič, Lukič-Tubič, Radovanovič, Mitrovič-Nesič, Milosevič, Lojančič, Popovič, Kesič.

Primorje: Starec-Hassl, Bertoncelj I.-Zemljak, Slamič, Boncelj-Jež, Erman, Rudi, Bertoncelj II., Zemljič.

Jugoslavija je borbena enajstorica, zelo dobro vigrana, ki nam je podala izredno lepo igro vse dotlej, dokler se niso začeli nekateri posluževati nedovoljenega igranja. Spasič v golu je prav dober vratar, pri občinstvu je pa radi svojega nesportnega nastopa napravil slab vtis. Ožja obramba, ki sta jo tvorila Dimitrijevič in Lukič, je tvorila neprodoren zid. Neverjetne situacije sta reševala ta dva nogometaša, imela sta pa s Spasičem vred tudi precej sreče. Šibkejša je bila halflinija; dočim je bil napad zopet zelo opasen. S svojimi predori je neredkokrat ogrožal vrata domačih, da pa žoga ni obtičala nikoli v mreži, je pripisovati izredni smoli, ki jo je imel ta napad. Moštvo kot celota je izredno nevarna enajstorica, ki pa pa svoj današnji nastop pokvarilo samo z nefair igro.

Primorje je danes zaigralo tako, kot so želeli vsi njegovi prijatelji, namreč da zmaga in si izvojuje obstanek v ligi. To se mu je v polni meri posrečilo. Starec v golu je danes branil zopet v stilu svojih najboljših časov. Ožja obramba je rešila nešteto nevarnih pozicij. Hasel se je pa zopet hotel uveljaviti s svojim nevarnim startom, za kar je bil upravičeno izključen proti koncu drugega polčasa. Škoda, ker drugače dobro igra. Bertoncelj I. je vedno mož na mestu. Izborno nam je danes zopet zaigrala krilska vrsta, v kateri se je zopet izredno odlikoval mali Boncelj. Nikakor ne smemo prezreti neumornega Zemljaka in Slamiča. Slamiču bi priporočali, naj se ne revanžira, če ga nasprotnik faula. Zato je sodnik tu! Prav prijetno nas je presenetil tudi napadalni kvintet. Lepo je harmoniral in z lepo kombinacijsko igro in predori po krilih ustvarjal neštete zelo nevarne situacije pred golom gostov. V napadu so se odlikovali zlasti Bertoncelj II. Zemljič in tudi ostali trije so danes »garali« in napravili kar se je napraviti dalo. Z moštvom Primorja bi bili zadovoljni, ako se ne bi revanžiralo nasprotniku. Je res, da človek v borbi najrajši takoj obračuna z nasprotnikom, zlasti tedaj, če vidi, da nasprotnik to namenoma dela, vendar je treba pomisliti, da to ni sportno. Kdo bo pa potem še igral nogomet?

O igri pa tole: V splošnem se lahko reče, da je bila ta borba za točke in borba neštetih izredno nevarnih, a neizrabljenih šans pred obema goloma. O igri, kot taki se more govoriti samo v prvem polčasu, dočim je bila v drugem polčasu borba, ki bi jo lažje primerjali z borbo moža na moža kot pa z nogometno igro.

Začela je Jugoslavija s prvim udarcem. Igra se obojestransko precej previdno, oboji samo otipavajo. Primorje ima več zelo zrelih pozicij, celo prazen gol, toda žoga ne gre, pa ne gre v mrežo. Tudi gostom se nudijo zrele pozicije, enkrat zelo zrela šansa, že gol smo takorekoč videli, toda nič ni bilo. V 37. minuti je bil Jež faulan v kazenskem prostoru, sodnik diktira 11 metrovko, ki jo spremeni Slamič v zmagoslavni gol, ki prinese domačim dve točki ter jim zasigura obstanek v ligi. Še ena izredno zrela šansa za Primorje in prvi polčas konča ob velikem navdušenju navzočega občinstva.

O drugi polovici ni dosti povedati, kvečjemu o surovosti bi lahko govorili, pa smo že uvodoma dovolj povedali. Začetni udarec ima Primorje. V 3. minuti sledi korner proti Jugoslaviji, ki ga domači ne znajo izrabiti. Gosije ustvarijo izredno nevarno situacijo pred golom domačih, ter imeli črno-beli izredno srečo, da žoga ni obtičala v njihovi mreži. V 5. minuti ponovni korner proti Jugoslaviji, ki domačim zopet nič ne koristi. V 16. minuti diktirani korner proti Primorju tudi gostom nič ne hasne. Isto se zgodi s kornerjem v 29. minuti. Kmalu nato sledi izključitev Hassla vsled faula. V 34. minuti sledi korner proti Primorju, ki rodi ponoven korner, ki pa ostane tudi neizrabljen. Istotako korner proti Primorju v 39. minuti.

Tekmo je sodil g. Willer iz Zagreba, ki ni bil kos današnji težki tekmi. Imel je tudi prevelik respekt pred igralci, zlasti pred gosti.

Primorje rez : Hermes rez. 2 : 0 (2 : 0)

V predtekmi sta nastopili rezervi Primorja in Hermesa. Zmagalo je zasluženo Primorje. Sodil je g. Jordan.

Hajduk : Concordia 2:1 (1:1)

Zagreb, 19. nov. m. Današnja tekma Hajduk : Concordia, ki se je odigrala pred 2500 gledalci na igrišču Concordie, je končala z 2:1 (1:1) v korist Hajduka. Igra je bila lepa, zanimiva in fair, toda zaradi goste megle ni mogla publika popolnoma zasledovati borbe obeh enakovrednih nasprotnikov. Vsi so igrali z elanom, požrtvovalno in odločno. Tekmo je sodil dr. Padjen.

BSK : Gradjanski 2:1 (0:1)

Belgrad, 19. nov. m. BSK : Gradjanski 2:1 (0:1). Čeprav je BSK prav za prav že izvojeval borbo za državnega prvaka, je za današnjo tekmo vladalo kljub temu veliko zanimanje. Igra je zadovoljila ljubitelje nogometa, ker sta obe moštvi igrali zelo lepo in predvsem sta se izkazali obe obrambi. Moštvi sta si bili enakovredni.

Domače nogometne tekme

Železničar : Maribor 3:1 (1:1)

Maribor, 19. nov.

Danes se je odigral težko pričakovani mariborski derby. Toda vtis, ki ga je zapustila ta tekma, je bolj medel, ker je bila malo zanimiva in tipično prvenstvena. Nudila je sicer nekaj napetih momentov in tudi brez dramatičnih intermecov ni šlo; bili sta pa moštvi preveč enotni, da bi se bila mogla razviti lepa igra.

Za Železničarje je izvojevala zmago boljša krilska vrsta. Njegova obramba pa je bila topot precej nesigurna, napad pa je bolehal na stari hibi, ne zna namreč streljati. Moštvo Maribora, ki je nastopilo v novi formi, je napravilo dober vtis. Mladi fantje so igrali z zelo velikim elanom, samo v napadu nimajo nikogar, ki bi znal streljati na gol. V splošnem pa je bil Maribor enakovreden nasprotnik in po poteku igre ne bi zaslužil poraza. Smolo je imel Maribor tudi s tem, da je bil vratar danes zelo slab. V 40. minuti prvega polčasa je Maribor zgubil tudi desnega krilca Kokota, ki si je po nesrečnem naključju zlomil desno nogo pod kolenom, tako da so ga morali reševalci prepeljati v bolnišnico. V 10. minuti drugega polčasa je sodnik izključil igralca Pavlina od Železničarja zaradi nevarnega faula. Sploh je moral sodnik ves drugi polčas neprenehoma žvižgati, ker so se vrstili fauli eden za drugim. Zmago je Železničar izvojeval v 32. minuti iz prostega strela po Pezdičku in v 41. minuti po Habihtu. Sodil je g. Deržaj iz Ljubljane objektivno in v splošnem dobro.

V predtekmi je rezerva Železničarja v prvenstvni tekmi zmagala nad rezervo Maribora z 1:0 (0:0). Sodil je g. Nemec.

Korotan : Mars 4:2 (3:0)

Korotan je odpravil nasprotnika s primeroma majhnim rezultatom, ker napad ni znal izrabiti premnogo zrelih šans, zlasti v drugem polčasu, ko je obramba popustila. Korotan je podal kljub slabemu terenu precej dobro igro. Tekmo je sodil g. Zupan.

KOROTAN REZ. : SVOBODA (VIČ) REZ. 5:0 (2.0)

Igra je trpela radi slabega terena, vendar je bila vseskozi živahna. Napad je zastreljal mnogo zrelih šans, ker ne zna streljati.

Reka : Jadran 7:1 (3:1)

V prvenstveni tekmi je Reka premagala Jadrana. Tekmo je sodil g. Dolinar.

Prvenstvena tabela II. razreda

Reka	4	4	0	0	20:2	8
Jadran	5	3	0	2	7:10	6
Grafika	5	2	1	2	6:11	5
Korotan	5	2	0	3	9:10	4
Mars	4	1	1	2	7:7	3
Slovan	5	1	0	4	6:15	2

Pogreb Petra Grasselija

Ljubljana, 19. nov.

Tako veličastnega pogreba Ljubljana že zlepa ni videla, kakor ga je danes imel blagopokojni prvi ljubljanski slovenski župan Peter Grasselli. Pogreb se je vršil danes popoldne ob pol treh iz magistrata, kjer je pokojnik ležal v vestibulu od davi, ko so ga prinesli od doma. Mrtvaški oder na magistratu je bil ves v zelenju, krog in krog pa je bil zagrnjen v črnino. V ozadju je visela v črni flor ovita pokojnikova slika. Častno stražo ob odru so imeli uslužbenci mitničarji, katerim je bil pokojni dolga leta šef.

Pred odhodom na božjo pot je pred magistratom govoril o pokojnikovih zaslugah za Ljubljano sedanji župan dr. Dinko Puc. Spominjal se je vseh važnejših del, pri katerih je pokojnik sodeloval. Omenil je dalje vse važnejše dogodke, pri katerih razvoju je rajnki Peter Grasselli sodeloval. V imenu Sokolov se je od pokojnika poslovil starosta g. Gangl.

Nato se je razvil sprevod od magistrata čez Marijin trg ter po Miklošičevi cesti proti pokopališču. Na čelu so šli Sokoli z godbo in konjenico, dalje voz vencev, duhovščina v vozu, vsi številni sorodniki pokojnega, za temi pa cela veriga najrazličnejših odličnjakov in meščanov. Pogreba so se s častno četo udeležili tudi ljubljanski gasilci ter po večini vsi mestni uslužbenci.

† prof. Ludevit Mlakar

V petek je še poučeval, v soboto zjutraj se je nepričakovano stekla ura njegovega dela. Podlegel je srčni kapi, ki ga je že lansko leto za delj časa priklenila na bolniško posteljo. Takrat smo v strahu in skrbi ugibali, kako dolgo življenjsko pot mu je odmeril Vsemogočni, toda letos ni nihče pričakoval tako nagle katastrofe. Hudo je pretresla vest o njegovi smrti stanovske tovariše, gotovo nič manj pa ne njegove učence in učenke.

Pokojnik je bil zgledno vesten in marljiv profesor. Učencem je bil sicer strog, a pravičen in dobrohoten učitelj slovenščine, ki jim je na svojevrsten način in s svojo natančno čisto govorico znal vzbujati smisel za lepoto materinskega jezika in njegove književnosti. Kot vzgojitelj učiteljskega naraščaja se je tudi sam vedno zanimal za pedagoška in osnovnošolska vprašanja, da bi tem lažje dajal svojim gojencem tudi praktična, strokovna navodila. Zadnja leta se je celo ponovno vpisal na univerzo in se pripravljal za izpite iz pedagoške skupine predmetov.

Rodil se je pokojni profesor l. 1885. v Hošnici blizu Slovenske Bistrice kot sin odličnega narodnjaka in posestnika. Gimnazijo je študiral v Mariboru, Ljubljani in Kranju, a vseučilišče v Pragi in Gradcu, kjer je poslušal predavanja našega priznanega slavista, prof. dr. Murka. Skoraj 10 let je potem poučeval na idrijski realki, nato na ljubljanski, odkoder je bil leta 1925. premeščen na učiteljišče. J.

Človeški um ne miruje

Žepni radio. Te dni je bila v Ženevi v sekretarijatu ZN uvedena zanimiva radijska novost. Gre namreč za žepno sprejemno napravo, katere anteno tvorijo razne žice, ki so spletene okrog telesa. Sleherni član ZN se more prosto gibati in vendar ujame vse govore v sejni dvorani, če ima slušalke

LOVRO TUDOR
vzorni vinogradnik
KATICA TUDOR
vinogradničarka
poročena
Malo Grablje, 20 novembra 1933

Marljivost naših gledaliških igralcev

Ljubljana, 19. nov.

Našim marljivim gledališkim igralcem v resnici nikoli ne bo mogel nihče očitati, da so v tej hudi krizi gledališča, ki jo pač vsi občutimo, pa jo žal vsi ne doumemo do najglobljih posledic — da se torej te krize sami niso popolnoma zavedli ter jo z lastnimi močmi poskušali reševati na vso moč. Njih prizadevanja v tej smeri gredo čez navadno mero požrtvovalnosti. Vse delo naše drame in opere v zadnjem času se vrši v podvojenem tempu. Ljudje nemara tega niti ne občutijo. Danes pa je moral to opaziti vsak, kdor vsaj malo zasleduje naše gledališko življenje v Ljubljani. Danes je ljubljanska drama, prvič kar obstoja, dala v enem dnevu tri predstave. Popoldne sta se vršili dve dramski predstavi obenem: v drami duhovito »Okence« z g. Gregorinom v glavni vlogi, v operi pa »Turške kumare« z gg. Cesarjem in Kraljem v glavnih vlogah. Obe popoldanski predstavi sta bili dobro obiskani. Zvečer pa so v drami igrali še »Sv. Ivano«.

Zanimivo je vedeti, da sta pri popoldanskih dramskih predstavah igrala gg. Železnik in Potokar na dveh odrih obenem. Najprej sta oba nastopila v operi pri »Turških kumarah«, nato pa je odhitel g. Potokar v dramo k »Okencu«, gosp. Železnika pa so tja v naglici pripeljali prepeljali s taksijem. Ko sta oba igralca v drami svoji vlogi odigrala, so ju zopet z avtomobilom prepeljali nazaj v opero h »Turškim kumaram«. Obe predstavi sta kljub temu tekli gladko in brez zamude. Pri takem delu čast igralcem in upravi, — svoje pa naj zdaj stori tudi občinstvo.

Premijera v drami.

Žal pa o našem občinstvu ne moremo izreči tako pohvalnih besedi. Pri sinočni premijeri lepe Klabundove igre »Praznik cvetočih češenj« v drami ni bilo niti polovico gledališča zasedenega. Po ložah in parterju je bilo pač moč opaziti stalne prijatelje gledališke hiše, ki nikdar ne zamude praznika premijere — toda tistega občinstva, ki je zadnjič do zadnjega sedeža napolnila hišo ob premijeri »Turških kumar«, žal ni bilo. In vendar je bila sinočnja premijera igre »Praznik cvetočih češenj nad vse lepa in dostojna vprizoritev, ki bi lahko privabila več občinstva. Vsi igralci so se lepo vživeli v svoje vloge, tudi scenerija je bila lepa, popolnoma nova. Gdč. Juvanova je dobila lep šopek.

Lep večer je bil v soboto tudi v operi, kjer je ponovno nastopil v »Tosci« naš rojak g. Francl, tenorist zagrebške opere. Operno gledališče je bilo skoraj popolnoma zasedeno, zlasti stojišče v parterju je bilo čisto nabasano. G. Francla, ki ga je šele tujina dvignila od gledališkega delavca do opernega pevca, je občinstvo tudi pri snočnji predstavi toplo pozdravljalo.

Zbornica nemške kulture

Kakor je naš list že poročal, je te dni minister Göbbels odprl »zbornico za nemško kulturo« in pri tem imel daljši govor o novi umetnosti nemške nacionalnosocialistične države. Ta mora predvsem vznikniti iz stvariteljskih sil naroda ter se poglabljati v njegove potrebe. In danes je zajela nemški narod neke vrste jeklena romantika, ki goni vso Nemčijo v tempo napredka in udarnosti. To vse naj se javlja v umetnosti. Vsa nova umetnost naj bo prožeta od trenutnega zgodovinskega procesa nemške države. Tega seveda ne ukazujemo, pravi Goebbels samo budni pokrovitelji nemške umetnosti v celotne kulture bomo. Dokler ni postal Hitler gospodar nemške države, je smatral svet narodni socializem za barbarstvo, ki bo pokončalo kulturo nemštva. Zdaj pa se naj združijo vse nemške stvaritvene sile v »zbornici nemške kulture« in naj skrite v varuštvu države pokažejo vsemu svetu »novo narodno nemško umetnost«. Itd. itd. Zbornica nemške kulture je razdeljena v zbornice posameznih umetnostnih vej, katerim načeljujejo predsedniki z odborom. Tako predseduje zbornici za glasbo Richard Strauss, zbornici lepe umetnosti Evgen Hönig, zbornici za gledališče Otto Laubinger, zbornici za književnost Fr. Blunck, za tisk Max Amann- za radio Horst Dreissler. Predsednik celotne zbornice pa je Goebbels sam.

Že pred ustanovitvijo zbornice je nemška umetnost prenehala biti umetnost. Knjige, ki so v svetu pomenile vrhunec nemške stvaritvene sile, so na berlinskem trgu postale pepel. Veliki možje, ki so neustrašeno pridigali resnico, so si poiskali novih bivališč v izgnanstvu ali pa hirajo v koncentracijskih taboriščih. Klečeplazci, ki niso nikoli nič pomenili ali pa so preklicali svoje prejšnje umetniške nazore, kakor jim narekujejo trenutne razmere. Že zdaj vidimo, da prihajajo na nemški knjižni trg le one knjige (bodisi znanstvene ali umetniške), ki se bavijo z novim nemškim državnm sestavom in brez pridržka vse hvalijo, kar si je nemški fašizem privzel od italijanskega. To je poslej vsa in edina hrana nemškega razumništva.

Poslej se bo ta vrsta nemškega znanstva in umetnosti na vseh področjih še bolj sistematično gojila. Povsod bo zvenela ista pesem, v knjigah, v glasbi, v gledališču, radiju, na sliki itd: Hitlerjevska kultura nad vse! In kajpada vse to brez sile. Goebbels s svojimi predsedniki bo le budni »pokrovitelj« nemške kulture! Kljub temu pa bodo pravi umetniki ali svobodno ustvarjali ali molčali.

Kliče vas Stockholm!

Ruski pisatelj I. A. Bunjin, kateremu je bila podeljena letos Nobelova nagrada za leposlovje, živi na Francoskem v Grasseu blizu mesta Cannes v vili »Belvedere«. V tihem mestecu piše svoja dela. —

Časnikarji so ga vprašali, kako je zvedel novico, da so mu v Stockholmu podelili nagrado. »Nič nisem vedel o tem,« je odgovoril, »Nenadoma zabrni telefon... iz Stockholma. Klicalo mu je uredništvo švedskega lista, katerega ime nisem niti razumel. Bolj sem uganil, kakor razumel, kaj mi hoče povedati; saj sem že na to čakal. Kljub temu je bilo zame to iznenadenje. Čez pol ure zazvoni zopet telefon, in sicer iz Kopenhagena, in čez eno uro me zopet kliče telefon. Pet stockholmskih časnikarjev mi je čestitalo. Nazadnje še službeni pozdrav Švedske akademije. Takoj nato so prišli k meni predstavniki švedske kolonije v Grasseu, da bi mi čestitali. Tiste dni, preden so bile nagrade izbrane, sem bil nekako žalosten in radi tega sem šel iz starega »Belvedera« malo na izprehod v mesto. Nenadoma začujem nekoga, ki teče za menoj: »Kliče vas Stockholm, Stockholm vas kliče...«!«

Vila »Belvedere« v Grasseu je nenadoma postala živahno središče, okoli katerega se ni osredotočilo samo vse domače življenje, temveč tudi življenje svega sveta. Prispelo je na tisoče Bunjinovih bravcev in častivcev, drugi so ga zopet klicali po telefonu iz Pariza in drugih evropskih mest. Že prvi dan je prejel 200 brzojavk, ki so prinašale čestitke ali prošnje za razgovor ali za članek. Oglasili so se založniki in stavili ponudbe. Knjižni trgi v Grasseu, Cannes in v Nici so takoj založili svoje izložbe z Bunjinovimi deli. Vse njegove knjige so bile skoraj namah pokupljene.

In kakšne načrte ima Bunjin? »Švedska akademija me je pozvala, naj 10. decembra pridem na svečanost, ko mi izroče diplomo. Vabilu se bom odzval. Odlikovanje me je presenetilo zaposlenega z važnim delom. Moral sem ga prekiniti, kar mi je toliko bolj prijetno, ker bi se rad odpočil. Na drugi strani zopet obžalujem, ker vem, kako težko se bo povrniti k delu po novih vtisih in novih srečanjih.«

Učitelj: »Kaj je okostnjak?«
Učenec: »Okostnjak je, hm, je nag človek brez mesa.«

Maribor praznuje 15 letnico osvobojenja

Maribor, 19. novembra.

Včerajšnji in današnji dan ostaneta v kroniki mariborskega mesta krepko podčrtana. Maribor je slavil 15 letnico svojega osvobojenja izpod nemškega jarma, 15 letnico razorožitve nemške belo-zelene garde, ter končnoveljavne priključitve mesta in vsega širnega zaledja do današnje severne meje naši državi. Obenem pa je Maribor slavil svoje rešitelje, junaške borce z njihovim voditeljem generalom Maistrom in z njim vred one može, ki so v mariborskem Narodnem svetu organizirali slovenski odpor, s svojo odločnostjo in pogumom ter dalekovidno politično spretnostjo odločilno posegli v tok zgodovinskih dogodkov in ga uravnali tako, da je ostal slovenskemu narodu zagotovljen eden najlepših in najbogatejših delov naše zemlje. — Imen velikih pokojnikov dr. Verstovška, dr. Jerovška, dr. Rosine, župnika Volčiča in še živečih dr. Hohnjeca in prelata dr. Kovačiča so se ljudske množice poleg imena generala Maistra pri sinočnjih in današnjih manifestacijah spominjale s spoštovanjem in priznanjem.

Sobotne svečanosti

Mesto se je že včeraj odelo v slavnostno zunanjost. Zastave so zaplapolale z vseh poslopij ne samo v mestu, temveč tudi v okolici. V popoldanskih urah so nudile tudi mestne ulice slavnostno sliko s svojim živopisanim vrvenjem, ki so ga povzročali mnogi gostje iz bližnje in daljne okolice, prihajajoči na današnje slavnosti. Nestrpno je vse pričakovalo večera, ko je bil napovedan slavnosten sprevod z bakljado. Že daleko pred določenimi urami so se jele zbirati v magdalenskem predmestju ljudske množice, ki so se udeležile sprevoda. Urejevali so jih posebni reditelji pod vodstvom učitelja Luknarja tako, da so tvorili čelo Maistrovi borci, za njimi pa so se vrstile nepregledne vrste, opredeljene na posamezna društva in korporacije. Uvrstili so se v sprevod za Maistrovimi borci pevci Ipavčeve župe, dobrovoljci, rezervni častniki, četa vojaštva s puškami, konjenica, člani strelskih družin, Slovensko lovsko društvo, Aeroklub, Jugoslovanska matica, »Nanos«, Jadranska straža, člani vseh sportnih društev, nato mogočna četa več sto gasilcev v krojih, večina njih z bakljami, ki so čarobno razsvetljevale jesensko noč, železničarji s svojo godbo, poštarji z godbo, obrtniška društva z godbo, dalje godba »Danice«, vojaška godba, ki je svirala na čelu, strokovne organizacije, zaključek pa so tvorili kolesarji, motociklisti in avtomobilisti. Sprevod se je s Kralja Petra trga razvijal čez most na Glavni trg, kjer se je ustavil. Ljudske množice so napolnile prostrani trg, kjer jih je nagovoril mestni župan dr. Lipold z magistratnega balkona. Med neprestanim vzklikanjem, med katerim pa so žal udarjali v uho iz ust nezrelih fantičev v resnobni okvir proslave niti najmanj spadajoči vzkliki, se je pomikal nato sprevod po mestnih ulicah pred stanovanje generala Maistra, kjer so mu pevci Ipavčeve župe zapeli pod vodstvom pevovodje Horvata podoknico. General Maister je pozdravil množice z okna s kratkim nagovorom, ki je izzval viharne manifestacije, posebno, ko se je oglasila himna Maistrovih borcev: Mi smo fantje, smo vsi soldatje...

Sprevod je nato krenil v vojašnico 45. pehotnega polka v Melju, v kateri so se pred 15 leti ustvarjali začetki junaškega mariborskega pešpolka, na katerega se je oslanjala obramba Maribora in severne slovenske meje. — Nastopili so pevci, nato pa je povzel besedo poveljnik 45. pp. generalštabni polkovnik Glišič, ki je nazdravil generalu Maistru in njegovim hrabrim borcem. Nato je sledil razhod sprevoda.

Ob 20 se je pričel v veliki dvorani Uniona družabni večer, ki so se ga udeležili poleg Maistrovih borcev tudi še predstavniki cerkvenih, civilnih in vojaških obastev.

Nedelja — praznik Maribora

Še mogočneje in lepše, kakor včerajšnji uvod so potekale današnje dopoldanske svečanosti, ki so se vršile na Glavnem trgu. Ves Maribor se je danes združil, da dà duška svoji slovenski zavednosti in da proslavi svečano obletnico onega dne, ki je odločil o njegovi usodi. Že v zgodnjih jutranjih urah so se začele zbirati množice v zato določenih ulicah. Organizacijo je vodil danes g. Gustin ter jo izvršil naravnost vzorno. Množice so se stekale že od 8 dalje na svojih zbirališčih, ob 9 pa so prikorakale v mogočnih četah čez most, iz Tatenbachove, Koroške in Gosposke ulice ter zavzele določena svoja mesta pred Marijinim spomenikom, pod katerim je bil pripravljen oltar za sv. daritev. Pred oltarjem so se zbrali zastopnik kralja polkovnik Popadič, zastopnik senata dr. Ploj, predstavniki mesta z županom dr. Lipoldom na čelu, zastopniki vseh mariborskih državnih uradov, celokupen častniški zbor z generalom Hadžičem na čelu, navzoč je bil dalje bivši dolgoletni poveljnik 45. pp. general Draškič, mogočna četa Maistrovih borcev, bivših častnikov in vojakov, gasilci iz Maribora in okolice v krojih, častno odposlanstvo varaždinske mestne garde v svojih slikovitih grenadirskih krojih, ki so vzbujali splošno pozornost, dalje rezervni častniki, železničarji, poštarji, jetniški pazniki, uradništvo državnih in avtonomnih uradov, predstavniki in članstvo društev, korporacij itd., srednješolska mladina in ogromne množice mestnega prebivalstva. Sv. obhajilo je opravil stolni kanonik in mestni župnik msgr. Mihael Unek, med mašo pa so ubrano peli združeni pevski zbori Ipavčeve župe pod vodstvom kapelnika Janeza Ev. Gašparica.

Slavnostni zbor

ki je sledil sv. opravilu, je bil mogočna manifestacija narodne moči, zavesti in volje. Na balkonu mestnega magistrata se je pojavil burno pozdravljen od nepreglednih množic general Rudolf Maister, obkrožen od predstavnikov in zastopnikov oblasti in uradov. Pozdravil ga je njegov stari soborec, prvi poveljnik mariborskega pešpolka v vseh junaških osvobodilnih bojih podpolkovnik Avgust Škrabar. Nato je povzel besedo general Maister ter v lepem govoru orisal kratko in pregledno najvažnejši potek dejanj, s katerimi so Maistrovi borci reševali Maribor in njegovo severno zaledje Jugoslaviji. Spominjal se je svojih pokojnih in še živečih sodelavcev v Narodnem svetu, svojih padlih vojnih tovarišev, ki so žrtvovali življenje v osvobodilnem boju ter nazdravil svojim borcem, ki so prihiteli ob 15 letnici v tako častnem številu, da z njim vred proslavljajo ta znameniti dogodek. Viharno vzklikanje je prekinjalo njegov govor ter se ob zaključku ni hotelo poleči.

General Maister — mariborski častni meščan

Višek je doseglo navdušenje množic, ko je po govoru generala Maistra povzel besedo mestni župan dr. Lipold ter slavil Maistra in njegove borce. Oznanil je, da je mesto Maribor izvolilo generala Maistra za svojega častnega meščana ter mu izročil diplomo imenovanja in viden znak tega častnega odlikovanja — krasno izrezljan in z bronom obit hrastov ščit z vrezanim mariborskim grbom. V ginjenih besedah se je zahvalil general Maister v svojem in v imenu svojih sobojevnikov za to počastitev. — Vso slavnost z glavnega trga je prenašal Radio-Ljubljana.

Z Glavnega trga so krenile množice v sprevodu po mestnih ulicah ter defilirale na Trgu Svobode pred generalom Maistrom, nakar je sledil razhod in zaključek slavnosti, ki so zavzele tako mogočen obseg, kakor ga Maribor že davno ni videl.

„Trgovski dom" v Gorici - fašistična last!

Tiskovni urad goriške fašistične zveze poroča 18. novembra: Fašistična zveza je sklenila začasno pogodbo glede palače na Verdijevem korsu št. 24, v kateri je sedež fašistične stranke. V pričakovanju, da se sklene končna pogodba, postane palača last stranke, in se odslej naziva »Fašistični dom« (Casa del Fascio.)

Očividno gre za palačo »Trgovskega doma« v Gorici, ki jo je že pred leti zasedla fašistična stranka in v njej odprla svoj sedež. Fašisti so skušali večkrat palačo tudi zažgati, sicer pa je bil požig samo fingiran! Fašisti so potem lahko zasedli hišo in tako prišli do lepih prostorov. V pritličju je bila več let nastanjena podružnica Ljubljanske kreditne banke. Ljubljanska kreditna banka pa je podružnico predala napol Državni banki »Banca nazionale per le cooperazione del lavoro«. V Trgovskem domu je bila krasna gledališka dvorana, v kateri so se poleg gledaliških predstav vršile vse važnejše kulturne prireditve. Pred vojno je bil Trgovski dom zbirališče samo naprednega slovenstva, po vojni pa so se tam radi zbirali vsi Slovenci. Iz objave fašistične stranke je razvidno, da še ni bila sklenjena končna pogodba, vendar ni več nikakega upanja, da bi krasna stavba gotovo na najlepši točki v Gorici, ostala v slovenskih rokah. Pod silnim pritiskom fašistične diktature se rušijo v Gorici kakor tudi drugod po Julijski Krajini zadnji vidni ostanki slovenske kulture. Kot eden glavni soustanovitelj »Trgovske zadruge« se imenuje goriški politik Andrej Gabršček. Zadruga je pred vojno sicer zašla v težkoče, a si je med vojno radi razvrednotenja krone zopet opomogla, in tudi stavba »Trgovskega doma« sama je bila aktivna.

S sportom in plesom jih vabijo

»Il Dopolavoro«, fašistična prosvetna organizacija, ki edina sme ustanavljati svoje podružnice v Julijski krajini, je organizirala v zadnjem času več kolesarskih dirk, da bi pritegnila v prvi vrsti slovenske fante. Ti nimajo več nikakega zdravega razvedrila, odkar so fašistična oblastva razpustila vsa slovenska društva. Mamilo za slovensko mladino sta zdaj: ples in sport; z njima skušajo fašisti pritegniti v italijansko območje slovensko mladino, ki je bila doslej zelo odporna.

Pred leti je bil vstop v fašistično stranko omejen. V njo se je smelo vpisati le določeno število članov. Letos je bilo odprto vpisovanje nenavadno dolgo. Fašisti hočejo z raznimi obljubami privabiti v stranko čimveč Slovencev in Hrvatov, da bi s tem dokazali »italijanstvo« jugoslovanske zemlje.

Prosvetna organizacija »Dopolavoro« je razdelila v zadnjem času mnogo diplom kolesarjem, ki so se udeležili tekem pod njenim okriljem. Navadno dirkači sploh ne vedo, da dirko organizira »Dopolavoro«, in se priglasijo samo zaradi dirke same. Pozneje pa najdejo svoje ime v svoje veliko začudenje v seznamu rednih članov fašističnega »Dopolavora«.

Mariborske nedeljske vesti

Maribor, 19. nov.

Občni zbor gasilske župe Maribor-levi breg.

K današnjim slavnostnim dogodkom 15. obletnice osvoboditve mariborskega mesta so prihiteli v izredno častnem številu gasilci iz cele mariborske okolice. To priliko je izrabila tudi mariborska gasilska župa za okraj levi breg za svoj občni zbor, ki se je vršil po zaključku dopoldanskih slavnosti v prostorih mariborske požarne brambe na Koroški cesti. Občni zbor je vodil predsednik g. Srečko Krajnc iz Pesnice, navzoči pa so bili okrajni načelnik Senekovič, delegat mestne požarne brambe dr. Alfonz Wankmüller in poveljnik mariborskih gasilcev Benedičič ter predstavnik občine dr. Vauhnik. Župa šteje 14 gasilskih čet, med temi tudi mariborsko. Izvršile so se volitve novega vodstva, pri katerih je bil izvoljen Srečko Krajnc za predsednika, Ernest Golob za namestnika, Pivko za tajnika, Vaupotič za blagajnika. Odborniki so: prvi drž. pravdnik dr. Jančič, Kostajnšek, Štuhec in dr. Gorišek. Nadzorni odbor: Košenina, Pur, Jagrič, Bauman, Šerber. Delegat za zvezno skupščino dr. Gorišek.

Drava je že premrzla...

Ob brodu so včeraj številni ljudje, ki so se vozili na velikem Merdavsovem brodu, imeli priliko opazovati prizor, ki jim je skraja zledenil kri v žilah, ob tragikomičnem zaključku pa pognal vse v smeh. Ko je bil brod nekako v sredini Drave, se je pojavila na praznem nabrežju ženska, ki je obupano zrla v vodo, nato pa hipoma skočila z brega v vodo. Ljudje so v strahu vzkliknili, ko so pljusknili valovi. Pa je žena imela srečo, skočila je v plitvino, da ji je voda segala le do pasu. Pričela je stopati v globočjo strugo. Prestrašeni gledalci so jo skušali s kriki spraviti k zavesti, med tem ko se je brodar upiral z vso silo v veslo, da bi prišel z brodom pravočasno do brega ter priskočil obupanki na pomoč. Toda zdelo se je, da bo vse zaman in da bodo dravski valovi zopet dobili novo žrtev. Položaj pa se je naenkrat izpremenil: ženska se je kar hipoma zravnala, urno zopet brodila k bregu ter splezala na obrežje ter izginila v neznani smeri, za njo pa so odmevali klici: »Je Drava le že premrzla...«

Drzen roparski napad

se je zgodil v večernih urah v temni drevoredni poti Tomšičeve ulice v bližini parka. Marija Nipič je nosila od šivilje na roki nov ženski plašč, vreden 800 Din. Naenkrat pa je stopila izza kostanja temna moška postava in neznančeva roka se je stegnila po plašču. Dekle se je roparju uprlo, ta pa jo je z udarci v hrbet in trebuh podrl na tla. Napadena je pričela nato kričati in je držala plašč tako trdno, da ji ga ropar ni mogel iztrgati, pač pa ji je vzel ročno torbico ter pobral iz nje vso gotovino — 20 Din. Ko so se na dekličine krike bližali ljudje, je ropar naglo izginil v temi proti parku. Dogodek je povzročil snoči med pasanti temnega drevoreda veliko raazburjenje. Policija zasleduje drznega napadalca.

Obsodbe pred goriškim sodiščem

Goriško sodišče je obsodilo Josipa Kosa iz Idrije radi tihotapstva. 30 letni Kos Josip, 25 letni Kos Srecko in 28 letni Ivan Hladnik, vsi iz Idrije, so bili obdolženi, da so utihotapili iz Jugoslavije 800 gramov cigaret. Cigarete so našli zavite pod streho avtomobila. Avtomobil je vodil Josip Kos. Obtoženci so dejanje zanikali, češ, da jim je tobak podtaknil kdo drugi. Sodišče je obsodilo Josipa Kosa na 450 lir denarne kazni, ostale obtožence pa je oprostilo.

3. oktobra sta bila aretirana 21 letni Vincenc Menart in 30 letni Ivan Petkovšek, ker sta bila obtožena, da sta prepeljala v Italijo iz Jugoslavije dva konja. Goriško sodišče je Menarta obsodilo na 7000 lir denarne kazni. Oprostilo pa je drugega obtoženca radi pomanjkanja dokazov.

Goriški pretor je obsodil 53 letnega Ivana Kraševca iz Cerovega v Brdih na 6 mesecev, ker je žalil davčnega uradnika. Goriški tribunal je v drugi instanci priznal Kraševcu pogojnost kazni.

Granate so eksplodirale

Kakor poročajo iz Gorice, je v hiši Petra Pahorja v Opatjem selu na Krasu izbruhnil ogenj. Takoj so prispeli iz Gorice ognjegasci, toda njihovo delo je bilo zaman, ker se je pokazalo, da je nastal ogenj zaradi eksplozije vojnega streliva, ki ga je brzkone nabiral Pahor, da bi se preživljal. Ogenj je uničil le gospodarsko poslopje. Škoda znaša 15.000 lir in je krita z zavarovanjem.

Drobne vesti

Avtomobil je povozil v Bovcu 69 letno Marijo Mlekuž, ko je šla čez cesto. Zlomilo ji je levo nogo. Odpeljali so jo v goriško bolnišnico.

Snega je mnogo padlo te dni v Idriji, v Črnem vrhu in na Colu. Pojavili so se že tudi prvi smučarji. Čez Col je bil nekaj časa promet prekinjen.

Ogenj je nastal v hiši Angela Petroviča na Vogrskem pri Gorici. Uničil je vso hišo. Škoda je velika. Oblastva dolžijo Petroviča in njegovo ženo Marijo, da sta ogenj podtaknila sama.

Umrl je dober učitelj

Včeraj so v Svečini pokopali šolskega upravitelja Josipa Berceta. Težko so se od njega ločili soproga in otroci ter sorodniki, a tudi mladina in domače ljudstvo. Pribežal je z Goriškega. Organiziral je dober pevski zbor in v družbi s svojo soprogo skrbel za narodno in krščansko vzgojo mladine ob meji. — Rojen je bil v Dornbergu na Goriškem v hiši, ki je dala še dva druga učitelja. Služboval je po večini v Oseku pri Gorici. Bil je dober učitelj, družabnik in rad je občeval s priprostim ljudstvom. Zato se je to, bodisi na Goriškem ob slovesu, ali zdaj na Štajerskem ob smrti, toliko težje ločilo od njega. Umrl je v najlepši moški dobi, na poti iz Maribora, odkoder se mu je mudilo v šolo, mu je počilo srce, ki mu je nagajalo že več let.

Bog potolaži soprogo in otroke, starše na Goriškem in sorodnike.

Italijani sanjajo o Dalmaciji

Akademsko leto so pričeli na vseučilišču v Turinu s predavanjem jezikoslovca Mateja Bartolija. Naslov predavanja je bil »Jezikovna vprašanja in narodne pravice«. Bartoli je doma iz Labina v Istri. V svojem predavanju je skušal dokazati, da ni italijanstvo v Dalmaciji, kolikor obstoja, samo benečanskega izvora, temveč, da so že prej v Dalmaciji govorili »daltinsko narečje«, ki je bilo rimljanskega izvora. Svoje predavanje je zaključil z »znanstveno« ugotovitvijo, da so prav za prav Slovani v Dalmaciji gostje, in sicer ne samo nasproti benečanskim Italijanom, temveč tudi nasproti prejšnjemu italijanskemu ljudstvu.

Posnemanja vredno

Zveza industrijcev Julijske Krajine je poklonila pokrajinskemu fašističnemu tajniku v Trstu 220.000 lir (okoli 800.000 Din) za »zimsko pomoč«. Denar naj bi stranka porabila za vzdrževanje zasilnih kuhinj med zimo. Če pustimo ob strani vprašanje, ali je bilo umestno, da so industrijci darovali denar fašistični stranki, in ali se za tem darilom skrivajo drugi nameni, moramo priznati, da so se v resnici izkazali. Dvomimo, da bi pri nas katerakoli akcija za prostovoljna darila zbrala toliko denarja za reveže.

Kolo se vrti

Mussolini ima sedaj dve ministrstvi več, in sicer je odstavil ministra vojne mornarice admirala Sirianija in ministra letalstva maršala Balba. Ker je bil Mussolini že prej vojni minister, je zdaj načelnik vseh vojaških ministrstev, torej načelnik vrhovne državne brambe. Mussolini je bil že prej minister za zunanje zadeve, za notranje zadeve, minister vojske in korporacij. V vladi so poleg njega še minister kolonij De Bono, minister železnic Ciano, minister pravde de Fraceschi, minister finance Jung, minister narodne prosvete Ercole, gradbeni minister Di Crollanzo ter kmetijski minister Acerbo.

Slavni maršal Balbo, ki ga je Mussolini ob povratku s poleta v Ameriko vpričo velike množice objel in poljubil ter mu podelil maršalsko čast, je bil nenadoma poslan v Tripolitanijo za guvernerja. Vse kaže, da je maršal prišel nenadoma v Mussolinijevo nemilost. O Balbu, ki je znan za silno odurnega človeka, je krožil glas, da utegne v primeru Mussolinijeve smrti postati njegov naslednik. Napovedovali so že, da bo Balbo še bolj neizprosen diktator kakor Mussolini sam. Toda nenadoma je končal v Tripolitaniji. Že za časa starih Rimljanov so iz Rima sunili vse nezaželjene oblastnike in jih poslali v provinco. To pot je sedaj nastopil maršal Balbo. Tako je poprej neslavno končel tudi Augusto Turatti, glavni tajnik fašistične stranke, ki je postal posebno priljubljen pri dijaštvu. Imel je govore, ki niso Mussoliniju več ugajali, ker so bili preveč neodvisni in ker se v njih ni omenjalo njegovo ime. Še prej je bil poslan v provinco »diktator« Farinacci. »Rotacija« (tako imenujejo fašisti vsako izmenjavo v vladi) gre torej naglo svojo pot in dokazuje, da na fašističnem dvoru ni vse zlato, kar se sveti. Fašizem je na znotraj morda bolj zrahljan, kakor se vidi. Na vsak način pa postaja vedno bolj jasno, da si fašizma brez Mussolinija ne moremo misliti in da se fašizem tudi zruši v primeru, da izgine Mussolinijeva osebnost.

Londonski list »Times« pripominja k temu: Na Angleškem odstranjujejo državne upravnike z glasovanjem, ako so zgubili javno zaupanje. V Italiji odlikuje, povišuje, odstavlja in premešča vse oblastnike Mussolini po svoji volji. Morda, da ta sistem ustreza italijanskemu narodu... Bridka je angleška ironija za italijanski narod.

»Italija mi pravzaprav bolj imponira v kinu kakor v resnici.«

»Da, da, meni tudi... in v kinu je bilo tudi topleje!«

Številni ponesrečenci v ljubljanski bolnišnici

Ljubljana, 19. nov.

V Ljubljani je bilo danes v resnici pusto, kakor more biti le v takihle jesenskih nedeljah. Ves dan je visela nad mestom težka, gosta megla, čeprav je zjutraj skoraj kazalo, da bo čez dan nekoliko sonca. Ob takih dneh je Ljubljana po veliki večini po kavarnah in drugih javnih lokalih. Za sprehode današnja nedelja ni bila prav nič pripravna, ker so zdaj ceste take, da ponekod skoraj obtičiš v blatu.

V bolnišnico so danes pripeljali več ponesrečencev z dežele ter par slučajev iz mesta samega. Vsi ponesrečenci pa imajo le lažje poškodbe. Tako je prišel v zgodnjih jutranjih urah v bolnišnico 45 letni zidar Bebarnardi Ivan, rojen v Trstu, ki je povedal dežurnemu uradniku, da so ga ob 3 zjutraj na Poljanski cesti napadli štirje fantje ali možje ter ga nevarno potolkli in celo ranili na več krajih. V bolnišnici pa pravijo, da stvar najbrž ne bo tako huda; mož bo najbrž že jutri lahko odšel domov.

Iz Ljubnega na Gorenjskem so pripeljali v bolnišnico 20 letnega hlapca Vodnika Franceta. Fant je doma po nesreči padel po stopnicah, se zadel pri tem ob šipo in si tako nevarno porezal desno roko. — Dalje so pripeljali iz Dragatuša pri Črnomlju 60 letno dninarico Brajdič Ano v bolnišnico zato, ker ji je snoči v mraku nekdo nevedoma vrgel kamen v život. Kamen je ženo zadel tako nerodno in nesrečno, da ji je hudo poškodoval desno roko. — Včeraj si je pri vožnji lesa v Zapšah pri Vačah zlomil desno nogo 31-letni Mali Franc. Tudi tega ponesrečenca, ki je izmed vseh današnjih ponesrečencev pač največji revež, so pripeljali z vlakom v ljubljansko bolnišnico.

Med kroniko moramo omeniti seveda tudi belgrajskega časnikarja Borisa Kesiča, sotrudnika pri »Vremenu«, ki je prišel kot nogometaš danes z belgrajsko Jugoslavijo v Ljubljano. Pri nogometni tekmi na Primorju je bil Kesič tako nevarno ranjen, da so ga morali z avtomobilom prepeljati v bolnišnico. Tam so ugotovili, da ima Kesič močno poškodovano nogo v kolenu. V bolnišnici pa upajo, da bo Kesič kmalu mogel odpotovati domov v Belgrad.

Dobro ve. »No, Tonček, ali si sestrici dal kaj jabolka, katero sem ti podaril?« — »Seveda, tetka. Še najboljši del sem, ji dal.« — »Kaj pa si ji dal?« — »Peške, ljuba tetka! Saj veš, da peške, če jih deneš v zemljo, zrastejo v veliko drevo, katero rodi mnogo jabolk.«

Oves in koruzo kupite najceneje pri tvrdki A. VOLK, LJUBLJANA Veletrgovina z žitom Resljeva cesta 24

Inserirajte v Ponedeljskem Slovencu

Najnovejši modeli dvokoles, otroških in igračnih vozičkov, prevoznih tricikljev, motorjev in šivalnih strojev. Velika izbera — Najnižje cene — Ceniki franko

Tribuna F. B. L., tovarna dvokoles in otroških vozičkov Ljubljana Karlovska cesta št. 4. 191

Špecerijsko in kolonijalno blago, umetna gnojila, cement itd. itd dobavlja **Gospodarska zveza v Ljubljani**

To je resnično delo za narod

Podprimo naše izseljeniške duhovnike!

Delo slovenskega duhovnika v tujini.

Kmalu bo minulo eno leto, odkar se je poslovil izseljeniški duhovnik Josip Kastelic od svojih rojakov po obširnih francoskih kolonijah, med katerimi je dalje časa neumorno deloval. Kako je bil priljubljen med našimi izseljenci, zlasti med mladino, povedo besede, ki mu jih je zapisala pred odhodom v album učenka T. Janežič: **»Če bi gospod nas male vprašali, pa bi gotovo tukaj ostali.«**

Njegovega idealnega in napornega dela sta bili deležni predvsem koloniji Aumetz in Tucquegnieux, kjer je ustanovil podporni društvi s pevskimi, tamburaškimi in dramatskimi odseki. Tem društvom je preskrbel krasne prostore in bogato knjižnico, kjer so skoro vsi črpali zdravo duševno hrano. Še več življenja pa je po teh društvih zaživelo, ko je na prošnjo J. Kastelica prišel pevovodja in učitelj Jankovič. Da je danes izseljeniški duhovnik med našimi rojaki v Merlebachu, je zasluga župnika J. Kastelica.

Nad štiri leta je oral trdo ledino po obširnih francoskih kolonijah med našimi rojaki in pripravil vse potrebno, da bi mogli njegovi nasledniki sejati seme na rodovitna tla. Ko je župnik J. Kastelic videl, da ni več nevarnosti, da bi naši rojaki utonili v tujem morju, je odšel v glavno mesto Južne Amerike Buenos Aires, da tudi tam preorje še tršo ledino kot v Franciji.

Skoro ni večje države na svetu, kjer bi ne bilo Slovenca ali Slovenke. Naše ljudstvo je že od nekdaj rado hodilo v tujino za kruhom, zadnja leta pa se je ta odtok precej skrčil, ker je tudi drugod po svetu dosti bede. Mnogi se razočarani in uničeni vračajo v domovino. Zlati gradovi, ki so si jih slikali v tujini, so se zrušili. Sreče, ki so jo iskali, predvsem denarja, niso našli. In danes se strti vračajo kot berači... Kljub temu pa je še danes nad 350.000 slovenske krvi raztresene v tujini, predvsem v Ameriki. V Južni in Severni Ameriki jih živi okoli 280.000. Vsi ti Slovenci so element ameriške industrializacije in tvorijo temelj ameriške mogočnosti in blagostanja. Moč, žilavost in zdravje naših delavcev je dobila spomenik v ameriških nebotičnikih, železnicah in mostovih. To so spomeniki, ki stoje nad njihovimi izžetimi telesi v podzemskih rovih in strtimi dušami. Med te siromake je pohitel župnik J. Kastelic, da bi skrbel zanje kot dober duhovni oče v dušnem in narodnem oziru.

Pred nekaj dnevi mi je prišel v roke tednik **»Naše duhovno življenje«**, ki ga je pričel izdajati J. Kastelic v Buenos Airesu. Kdor saj nekoliko pozna razmere med našimi rojaki v tujini, ta bo znal ceniti pomen dobrega slovenskega časopisa. Iz tega tednika sem razbral troje: Skrb za dušno življenje izseljencev, spomini na domovino in opomin na materino govorico. Če pride naš človek v tujino, kjer ni slovenskega duhovnika, pride kmalu ob vero in tudi materino govorico pozabi. Takih primerov je mnogo. To se zgodi tudi pri takih ljudeh, ki so bili doma zelo dobri katoličani. Če imajo izseljenci svojega duhovnika, je nevarnost veliko manjša, da bi utonili v tujem morju. Zgled zato naj nam bo kolonija Aumetz v Franciji. Ko prideš med te ljudi, pozabiš, da si v tujini. Podobne zglede sem opazil tudi v Nemčiji. Da je danes še vedno tako močno versko in narodno življenje naših ljudi v Gladbecku, se moramo zahvaliti vztrajnemu delu naših duhovnikov in vikarju Božidarju Tensundernu, ki vneto deluje že več let med njimi.

Kastelčevo »Naše duhovno življenje« je velikega pomena za našo mladino v Južni Ameriki, ki obiskuje sedaj španske šole. Da bi jo naučil slovenski, je odredil zanjo posebno rubriko: »Malo katekizma za naše male.« List je velikega pomena tudi za odrasle. V vsaki številki prinaša življenjepise in delovanje naših velikih mož. Zanimiv in obširen je opis kulturnega delovanja škofa A. M. Slomška, zlasti ustanovitev Mohorjeve družbe. Poleg življenjepisov so tudi lepe slike naših duševnih velikanov, posebno lepa je Prešernova.

List bo brez dvoma veliko koristil našim rojakom v dušnem in narodnem pogledu. Sloves in lepoto naše besede bo zanesel tudi med drugorodce. — Še marsikje bi bili potrebni taki listi, zlasti v Westfaliji, kjer imamo okoli 50.000 naše krvi, pa nobenega slovenskega časopisa. Včasi manjka pri delu denarja, drugič človeka, največkrat pa dobre volje.

Na tem mestu naj omenim besede, ki sem jih čul od odličnega državnega dostojanstvenika v Düsseldorfu: »Dokler bomo imeli kaj takih duhovnikov, kot je župnik J. Kastelic, se nam ni treba bati, da bi naša beseda in pesem zamrla v tujini.« In jaz naj dostavim samo še to: Priskočimo na pomoč našim izseljeniškim duhovnikom in podpirajmo jih pri njihovem težkem delu, ki ga vrše med našimi rojaki v tujini! Jože Podslivniški.

Ženske silijo v šole, ker nimajo upanja na možitev

Število dijakov, ki obiskuje pariško univerzo, znaša letos (v primeri z lanskim 33.821) 35.365. Inozemski dijaki pa so padli s 7504 na 7496. Zanimivo pa je pri tem da raste ravno število slušateljic. Od 9252 je naraslo letos njihovo število na 9869. V glavnem študirajo Francozinje literaturo in pravo.

Ta porast visokošolk, ki pa ni edinstven v Franciji, marveč je splošen evropski pojav, pa ima vzrok v tem, kakor se zdi, ker se je zmanjšala možnost za možitev. Ženska si mora torej v življenju sama pomagati.

★

Sovjeti so odprli prvi muzej za agitacijo in propagando v Ljeningradu in sicer v prostorih nekdanjega samostana Aleksandra Nevskega.

Pred smrtjo smo vsi enaki

William C. Vanderbilt, najmlajši član znane družine ameriških milijarderjev, se je smrtno ponesrečil z avtomobilom. Ob njem njegova žena.

Dober sportnik - slab mož

(Pripoveduje žena svetovnega mojstra)

Težko si je misliti sportnika, ki bi se v trenotku, ko se poroči, ločil od arene. Ne samo glede na to, da je prebil toliko veselih uric na igrišču in da so vsa njegova mlada leta najtesnejše zvezana s sportom, temveč radi zdravja in družbe ne more kar nenadoma prekiniti s tem, kar mu je bilo še včeraj najljubše in najdražje. To je po človeških pojmih skoraj nemogoče. Zato je popolnoma razumljivo, da sportnik tudi potem, ko se oženi, ne zapusti svojih tovarišev sportnikov.

Sloviti finski tekač in svetovni rekorder Paavo Nurmi je tudi slab zakonski mož in to samo radi pretirane gojitve sporta. Oženjen je bil komaj dve leti in njegova žena je kljub temu, da se jima je rodil sinček, zahtevala ločitev, češ, da ni mogla s tem »čudakom« več živeti.

»Jaz sama,« tako pravi gospa Nurmi, »se nisem nikdar bavila s sportom in se tudi nikoli nisem zanj zanimala. **Nikdar nisem videla teči svojega moža, kajti on je zame najprej mož in šele potem sportnik.** Njegova vdanost sportu me je končno prisilila, da sem se odločila za ločitev. Sportnik naj se nikdar ne oženi, pa četudi je voljan posloviti se od sporta.

Paavo ne pozna nič drugega kakor areno in svoj trening. Za to sem vedela, preden sva se poročila. Radi tega sem že enkrat razdrla najino zaroko, toda Paavo mi je obljubil, da bo sport pustil in zato nisem mogla ponudbe odkloniti. Vsekakor bi pa morala biti tedaj previdnejša.

Dan za dnem so hodili k njemu sportni voditelji ter ga skušali pridobiti za ta ali oni nastop. Njegovi prijatelji so bili mnenja, da bi bilo smešno jenjati s sportom, dokler je še v formi. Paavo je držal svojo obljubo proti meni natančno pet dni! Radi tega se jaz ne bi smela jeziti, temveč bi morala vse to že prej vedeti. Paavo ni mogel brez sporta živeti. Če ni treniral vsak dan, je bil nervozen, da ga ni bilo mogoče prenašati. Ni imel obstanka, kakor nemiren duh, ki ne more dolgo vzdržati v isti okolici ali pri istem delu.

Zelo čuden je Nurmi tudi nasproti svojemu sinčku Mattiju. Ko je začel tekati, so očeta njegove noge razočarale; po njegovem mnenju ne ustrezajo nogam tekačev in zato bo ostal pri materi... Moj otrok bo lahko sam odločal, kaj hoče postati.« izjavlja dalje gospa. »Lahko bo igral tenis ali telovadil, smel bo tudi tekati, samo intenzivnemu treningu se bo moral odreči. Aktiven sportnik ne sme postati! Ne verjamem, da bi Matti postal kdaj tekač. Paavo mu je nekoč meril nogi in ni bil zadovoljen ž njimi. Skušal mu je celo hrano tako urediti, da bi postal sportnik, toda nogi nista bili zato nič daljši.«

Tako se je pritoževala gospa Nurmi, katere pritožbe so dovedle do ločitve, ki jo je seveda povzročilo Nurmijevo ravnanje.

Tako se ne godi samo gospej Nurmijevi, ampak gotovo še kaki drugi sportnikovi ženi s to hvalevredno razliko, da one morda ne zahtevajo ločitve zakona, ampak rajši potrpijo. Brez dvoma se godi takim ženam velika krivica. Za prestrastne sportnike bi bilo boljše, da bi se ne poročili. Če pa to store, naj vzamejo v zakon sebi podobno družico, s katero bodo skupaj smučali, plavali in tekali.

Nov ameriški polet v stratosfero. Mož na sliki je ameriški letalec z balonom poročnik Settle, ki se pripravlja na polet v stratosfero. Settle se bo dvignil v zrak v petek v mestu Akron. Kakor znano, je Settle že skupaj z bratoma Piccardoma poskusil poleteti v stratosfero, kar se mu je ponesrečilo.

Kaj uče slovenskega otroka

o koroškem plebiscitu

Slovenski otroci na Koroškem se učijo o koroškem plebiscitu v šoli to-le:

Po obrambnem boju je bilo doseženo, da naj odloči ljudsko glasovanje, če naj se razdeli Koroška. Glasovalno ozemlje je bilo razdeljeno v dva pasova, v cono A in cono B. To se je zgodilo na predlog Jugoslovanov. Mislili so, če tvori cela Celovška kotlina eno cono, ne morejo dobiti jugoslovanske večine, ker v severnem (ponemčenem!) delu prebiva mnogo Nemcev. V coni A prebiva poleg 49.000 Slovencev samo 23.000 Nemcev (po famoznem nemškem ljudskem štetju namreč). V cono B je bilo med 72.000 prebivalci, kolikor jih je štelo prvo glasovalno ozemlje, komaj nekaj tisoč pravih Nemcev. (Op. ured.) Ta cona je bila pod ljubljansko vlado. To priliko je izkoristila, da pridobi prebivalstvo zase. Pa ni imela nikakega uspeha.

Prišel je 10. oktober 1920, dan glasovanja v coni A. Večina se je odločila za Avstrijo. S tem je bila Koroška zopet svobodna. (A to je samo nemška svoboda Koroške, kakor so Nemci po plebiscitu tudi jasno povedali! Op. priobč.) Domovinska zvestoba je zmagala nad sirovo silo. (V resnici je zmagala sirova sila, ki je koroški slovenski rod skozi stoletja ponemčevala, zlasti v teku zadnjih 50 let pred plebiscitom s pomočjo brezobzirno ponemčujoče šole! Op. ur.)

Biseri slovenske zemlje pred 100 leti

(Navdušenje angleškega potnika za lepoto Gorenjske)

Podkoren je borna vasica, ki jo tvori nekaj ducatov lesenih bajt, stoječih druga ob drugi kakih dva tisoč čevljev nad morsko gladino, ob vznožju prelaza, ki vodi iz Kranjske na Koroško, in je podoben ljubelskemu, samo da ni niti približno tako visok. Poštna hiša ni slaba in razgled z njenih oken je veličasten, tako da me je Sir Humphrey prosil, naj napravim risbo kraja za njegovo gospo. Gospodar te hiše pa je bil tako nenavadno prijazen, da je Sir Humphrey sklenil ostati nekaj dni pri njem in napraviti medtem izlet k izvoru Soče, ka je, kakor so nama pripovedovali, kakih dvajset milj od Podkorena. Popoldne se je odpravil Sir Humphrey lovit ribe, jaz pa sem šel preiskavat izvor Podkorenske Save kaki dve milji nad vasjo. Ta izvirek se zelo razlikuje od Savice ali izvirka Bohinjske Save. Tu priteka voda iz velike kotanje, ki je dozdevno vsa polna otokov in leži sredi poljane na koncu suhega korita, ki se vije sem iz neke stranske doline. Voda je v tej globeli nenavadno čista, na dnu proti sredini pa sem opazil večje število velikih lukenj, skozi katere brizga voda, na gosto pomešana z zrakom, kar povzroča neprestano kipenje na površju sredi globeli, katere voda je čisto ledena. (Pozneje sem prišel na misel, da ta kotanja ali jezero ni pravi izvirek Podkorenske Save, kar bomo videli na nadaljnjih straneh.) Ko izteka iz te globeli, se vije Podkorenska Sava skozi dolino liki krasna, bistra gorska reka mimo Kranjske gore, Jesenic in Radovljice, kjer sprejema Bohinjsko Savo, pritekajočo iz Bohinjskega jezera. Združena rokava se zdaj imenujeta Sava, ki teče po dolini istega imena naprej proti Kranju. Ne daleč od Ljubljane sprejema Ljubljanico in več drugih manjših pritokov in se vali že precej velika dalje skozi Kranjsko, mimo Zagreba preko Hrvatske in tvori mejo med Avstrijo in Turčijo, pri Belgradu pa zliva svojo mogočno, deročo strujo, naraslo po stoterih dotokih v ogromen veletok, z vodovjem Donave, ki se vali proti Črnemu morju.

Belopeško jezero: krasno in slikovito

Dne 23. maja je šel Sir Humphrey s puško na barje v bližini vasi, jaz pa sem odrinil proti Beli peči, ki leži kakih šest milj odtod. Napravil sem imeniten planinski izlet. Belopeško jezero ni veliko, ali je krasno, čisto in izredno slikovito. Leži pod vznožjem Mangarta, ogromnega vršaca, pokritega z večnim snegom. Napravil sem si površno risbo jezera, in ko sem se pomudil nekaj ur ob njegovem krasnem, sončnem obrežju, sem se vrnil v Podkoren. Tu sem povedal Humphreyu, kar sem videl na svojem izletu, nakar sta preživela večer kot navadno ob kartah in knjigi.

Izvirka Soče niso našli

Drugo jutro zarana smo odrinili po zelo slabih dolinskih potih iz Podkorena proti Trbižu, staremu mestecu, skozi katero teče glavna cesta iz Italije na Koroško. Edina industrija v tem mestu je po vsem videzu železarstvo in livarstvo. Iz Trbiža smo krenili na levo v Rajbeljsko dolino, ob bregovih razpenjenega gorskega hudournika, in dospeli okoli poldneva v vasico istega imena. Rajbelj leži ob vznožju Kontne gore, visoke planine, ki ima zelo izdatne žile svinca in je nastanjena zgolj od rudarjev. V vasi je majhna, a zelo čedna gostilna; tik tej nasproti se dviguje visoka gora čisto svojevrstne oblike: njeno skalovito golo sleme je namreč razcepljeno na pet okroglastih vrhov ali stožcev. Ko je Sir Humphrey obedoval, sem si napravil risbo tega kraja, nakar smo se odpravili v družbi podkorenskega poštarja proti dozdevnemu izvoru Soče. Najin vodnik je zatrjeval, da izvira ta ne daleč odondod izpod neke planine in da je pot tjakaj prav dobra. Sir Humphrey se je počasi prerival dalje s kolesljem, jaz pa sem šel peš s poštarjem in nekim njegovim prijateljem proti označenemu kraju. Po vsem videzu pa ni vedel za Sočo ne poštar ne njegov prijatelj iz Rablja, kajti po dolgem tavanju sta naju privedla v neko dolino, po kateri je tekel oni potoček, ki ga je poštar smatral za Sočo. To pa se je tako meni kakor Humphreyu zdelo nemogoče, ko sva primerjala lego in smer tega potočka s tokom Soče, kakor je bil naznačen na najinih zemljevidih. Po dolgem razpravljanju s poštarjem in njegovim prijateljem sva le dobila od prvega priznanje, da sta na krivi poti in je to le »Fallbach«, majhen gorski pritok Soče, katere izvor leži po podatkih, ki smo jih mogli dobiti, v čisto drugi smeri, vsaj deset milj odondod, v silno divji, goli pokrajini.

Na mestu obupnega boja s Francozi

Sir Humphrey je bil bridko razočaran in se je silno hudoval nad poštarjem, ki nam je v Podkorenu prepričevalno zatrjeval, da ve za izvirek Soče. Vkljub temu pa smo uživali v pogledu na marsikak krasen divji naravni prizor in videli smo mnogo lepih slapčkov, skakljajočih s strmih pečin. Spotoma smo šli mimo neke gomile, kjer je rasla trava bujneje nego kjerkoli drugod. Zvedeli smo, da je to mesto grob nekaj stotin Avstrijcev, ki so svoj čas junaško branili tamošnjo majhno utrdbo proti Francozom; od vse posadke so se le trije ali štirje možje rešili smrti. Francozi, ki so imeli v oblasti vse ondotno ozemlje, so trikrat poslali Avstrijcem mirovno zastavico in jih prepričevali, da je vsak njihov odpor nemogoč. Rabeljčani še danes s strahom govore o tem dogodku, ko so se Avstrijci pod poveljstvom majorja Hermanna obupno borili proti premoči. Njihov poveljnik pa si je baje želel smrti, in če je to res, bi bil težko našel kje bolj romantičen kraj, kjer bi se mogel ločiti od življenja.

Na povratku smo napravili majhen ovinek in si ogledali majhno, divjeromantično Rabeljsko jezero, iz katerega teče Rabeljščica, ki se vije po rabeljski dolini.

Proti Beljaku

Iz Rablja smo se vrnili nazaj v Podkoren, ki pa smo ga že drugo jutro zapustili in odrinili proti Beljaku, precej pomembnemu mestu onstran planin. Cesta se vije nekaj ur navzgor po klancu, ali vzpenjanje ni tako strmo kakor na Ljubelj. Z višave ima človek zelo lep razgled na koroške planine in doline. Beljak je viden z vrha ob vznožju gore, nekaj milj onstran planine pa leži Osojsko jezero, ki je precej obsežno in mu tvori obrežje po eni strani nizko gričevje, krasno porasło z gozdovjem, po drugi strani pa bogata žitna polja, viseča proti vodi. Na levi se vidi gora Bleiberg, največji in najizdatnejši rudnik svinca v Avstriji. Ker je bil baš binkoštni ponedeljek, je bilo mesto zelo živahno in polno okoliških kmetov, ki so prišli ta dan v mesto na sejem.

Krasen razgled na Vrbsko jezero

Dne 19. avgusta smo zarana odrinili iz Brež in se odpeljali po naši stari poti proti Šent Vidu in Celovcu. Tu smo se obrnili na desno in potovali ob obrežju Vrbskega jezera proti Vrbi. To jezero je kakih petnajst milj dolgo, pa kvečjemu tri do štiri milje široko. Jezersko obrežje je proti Celovcu precej ploskovito in ne nudi nobene zanimivosti, dalje proti Vrbi pa postaja bolj in bolj raznoliko in mično. Sir Humphrey se je bil namenil prenočiti v Vrbi, a stari vrbski grad, ki je zdaj obenem poštna hiša, bi bil primernejše bivališče za podgane in skovirje, kakor pa za občutljivega, bolehnega potnika, zato je naročil konje za potovanje nazaj v Beljak in odondod v Podkoren. Med vpreganjem smo se veselili krasnega razgleda na jezero, ki smo ga gledali skozi obločna okna netlakovane graiske dvorane.

Izvirek Podkorenske Save

Popoldne dne 26. avgusta sem napravil s podkorenskim poštarjem, ki mi je bil za vodnika, izlet k bližnjemu slapu, ki napaja, kakor sodim po tem, kar so mi pripovedovali, kotanjo, iz katere izvira Podkorenska Sava. Po dolgotrajnem tavanju po gozdovju neke manjše stranske doline sva dospela do visokih skalnatih gora, ki so nama onemogočile nadaljnje prodiranje. Skozi to gorovje, ki zapira od vseh strani dolino, bi komaj našel pot najdrzovitejši lovec divjih koz. Sredi doline stoji koča, ali kakor jo imenujejo kmetje, alpa (planinska koča), zgrajena iz drevesnih debel. Tu je več črednikov izdelovalo sir iz kravjega mleka. Tej koči nasproti, visoko na skalovju, je precej velik slap, nedvomni izvirek Save. Voda priteka v krepkem curku iz odprtine v gorski steni in hrumi preko skalovja razpenjena v dolino; potem teče nekaj časa po strugi apnenčastega škrilja, kjer pa nenadoma ponikne v tla, nakar po vsej gotovosti teče pod zemljo vzdolž vse doline, dokler se ne izlije v globel pri Podkorenu. S precejšno težavo sva se povzpela z vodnikom na vrh slapu. Da bi si mogel korenito ogledati votlino, sem si moral sezuti čevlje, da nisem zdrknil po spolzkih skalah. Voda je pritekala iz kotanje sredi gore povsem čista in ledenomrzla, odprtina v skali pa ni bila dovolj velika, da bi si bil mogel ogledati notranjščino kotanje. Splezala sva torej nazaj v dolino, použila nekaj skute in sirotke in se vrnila na svoje stanovanje. Sklenil sem, če bo drugi dan lepo, preplaziti se čez Alpe v Trento in si ogledati izvir Soče, ki smo ga svoj čas po dolgotrajnem blodenju zaman iskali.

Izvirek Soče

Drugi dan ob osmih zjutraj sva odrinila z vodnikom, ki me je zagotavljal, da mu je dobro znan prehod čez Alpe, iz Podkorena. Ker je trdil, da ne bova mogla dobiti v Trenti nikakršnega prigrizka, sva vzela s seboj nekaj hladnega mesa in jajec. V Kranjski gori sva zavila v krasno sotesko, ki se imenuje po potoku, ki teče po nji, Pišniška dolina. Kako poldrugo uro sva jo hitro rezala ob potoku, obdanem na obeh straneh od skalovitega gorovja. Na koncu doline sva se obrnila na desno in pričela plezati po zelo strmi in grapavi stezi, držeči deloma po jelkovem gozdovju, deloma po belem apnenčastem skalovju. Po utrudljivem vzpenjanju, ki je trajalo nad dve uri, sva bila vrhu prelaza med dvema vrhuncema. Na levi pa se je dvigala še neka višja gora, skozi katero se je svetlikala blizu slemena nekaka oknu podobna odprtina, tako da se je jasno videlo skoznjo sinje nebo. Vodnik mi je zatrjeval, da je mogoče priti od nasprotne strani do nje, da pa sam ni bil nikoli gori. Spuščanje proti Trenti nizdol je bilo še napornejše nego plezanje navzgor, kajti stezo, ali bolje sled, so nama ovirale mestoma velike apnenčaste skale in podrti borovci. Prizor okoli naju pa je bil na vso moč lep in veličasten, dasi je bila videti pokrajina pusta in zapuščena. Čez kako pičlo uro sva dospela v dolino do koč, ki tvorijo vas Trento. Po sredi doline teče Soča, ki bruha iz skalovja in dela veličasten slap v neko odtočno strugo ali gorsko razpoko, nekaj sto metrov od Trente. Nemudoma sem se odpravil tja in videl, da obstoji slap iz treh skakavcev, ležečih drug nad drugim; vsi trije so nadvse slikoviti, zlasti pa najvišji, ki je očito najkrasnejši. Vodnik mi je rekel, da slap tačas nima toliko vode kakor navadno in da bi mogel videti mesto, kjer priteka iz gore, če bi se hotel povzpeti vrh najvišjega skakavca. Plezala sva torej po pečinah in dospela do kupa zdrobljenega apnenca, izpod katerega je voda dozdevno pritekala. Splezal sem še malo više in prišel do široke skalne odprtine, skozi katero je prihajal sončni žarek. Pogledal sem skoz njo in opazil znotraj veliko votlino, polno najčistejše vode. Po vsem videzu je bila zelo globoka, kajti, ko sem zalučil velik bel kamen proti točki, kjer je trepetal na vodi sončni žarek, sem čutil, da kamen dolgo pada v vodi. O razsežnosti tega podzemskega jezera in votline pa si nisem mogel napraviti nikakršne sodbe, kajti že nekaj čevljev za odprtino je bila popolna tema. Trentski kmetje imenujejo ta izvor Sorga in pripovedovali so mi, da brizga voda, kadar se tajajo velike plasti snega, tudi iz one odprtine ter dela krasen slap. Izvirek je zelo mrzel, neki star kmet pa je trdil, da je včasih le videl ribe v jezeru. To se mi je zdelo malo neverjetno, kajti mnogo drugih ljudi mi je pripovedovalo, da so bili takisto že večkrat pri izvoru, pa niso videli nobenega živega bitja v gorski bistrici. Napravil sem si nekaj risb, nakar sva použila svoje skromno kosilce in jela misliti na vrnitev. Plezala sva nizdol po grapavi stezi, ki naju je privedla v Trento, ali spotoma sem začel čutiti silne bolečine v kolkih in bedrih, pa sem se moral vsak čas ustaviti. Ko sva naposled le dospela na vrh prelaza, sem dober četrt ure počival in zbiral moči, nakar sva se hitro spuščala nizdol in se vračala po romantični dolini Kranjske gore. Ob sedmih smo bili doma. Petdeset bakrencev je osrečilo mojega vodnika in večer nam je minil med pripovedovanjem mojih dogodivščin.

G. K.

Izdaja konsorcij »Ponedeljskega Slovenca«. Zastopnik Miha Krek. Ureuje Ciril Kočevar Tiska Jugoslovanska tiskarna. Zastopnik: K. Čeč.